

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nedotknutelnost osoby a její zakotvení v Listině

Plzeň, 2014

Veronika Fotrová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra ústavního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nedotknutelnost osoby a její zakotvení v Listině

Studijní program: M6805 Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí diplomové práce: Mgr. et Mgr. Renáta Vokrojová

Plzeň, 2014

Veronika Fotrová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma: *Nedotknutelnost osoby a její zakotvení v Listině* zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni, 2. ledna 2014

---

vlastnoruční podpis autorky

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své rodině a příteli za pomoc a psychickou podporu při psaní a také Mgr. et Mgr. Renátě Vokrojové za vedení diplomové práce.

Obsah:

Úvod	9
1. Pojem nedotknutelnosti v Listině a jeho klasifikace	10
1.1 Listina základních práv a svobod	10
1.1.1 Členění Listiny základních práv a svobod	12
1.2 Nedotknutelnost jako pojem	13
2. Nedotknutelnost fyzická	14
2.1 Právo na právní subjektivitu	14
2.2 Právo na život	16
2.3 Právo na tělesnou integritu	22
2.4 Právo na osobní svobodu	25
2.5 Právo nebýt podroben nuceným pracím	28
3. Nedotknutelnost soukromí	30
3.1 Právo na ochranu soukromí	30
3.2 Domovní svoboda	31
3.3 Listovní a jiné obdobné tajemství	33
3.4 Svoboda pohybu a pobytu	34
4. Nedotknutelnost duševní	38
4.1 Právo na zachování lidské důstojnosti	38
4.2 Právo na svobodné myšlení	39
4.3 Právo na svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby	41
5. Vybrané problémy koncepce nedotknutelnosti v Listině	43
5.1 Vazba	43
5.2 Evropský zatýkací rozkaz	44
6. Základní komparatistika	47
6.1 Velká Británie	47
6.2 Francouzská republika	49
6.3 Slovenská republika	50
7. Nadstátní prameny nedotknutelnosti osoby	52
7.1 Mezinárodní smlouvy	52
7.2 Evropská unie	57
Závěr	60
Resumé	62
Literatura a použité zdroje	64
Přílohy	69

Úvod

Nedotknutelnost osoby je garantována v Listině základních práv a svobod v části pojmenované Základní lidská práva a svobody. Pro nás, jako civilizovaný stát, je to jistý pojem, který v dnešní době většina z nás bere jako samozřejmost, ale ve světě jsou stále státy, které toto základní lidské právo vůbec neznají nebo pro ně alespoň není tak jednoznačné. Jedná se zejména o rozvojové země a země čtvrtého světa. Zde se totiž na dodržování nedotknutelnosti osoby a základních lidských práv všeobecně, neklade zdaleka takový důraz, jako ve vyspělých demokratických zemích. Právě z tohoto důvodu jsem si téma mé diplomové práce zvolila, jelikož mne osobně zajímá a myslím si, že je neopomenutelné pro nás všechny.

V samotném začátku této práce budu výše zmíněný pojem „*Nedotknutelnost osoby*“ rozebírat spíše z teoretické části, zejména ke vztahu k Listině základních práv a svobod, což uvedu v první části práce, jakožto základní charakteristiku a historickou návaznost. V následujících třech částech se budu snažit o jeho rozdělení a pod každou část uvést související články z Listiny základních práv a svobod.

Podle pana profesora Karla Klímy a jeho Encyklopedie ústavního práva, kde je dělení *nedotknutelnosti* přehledně a smysluplně rozděleno do dvou skupin *fyzické a psychické nedotknutelnosti osoby dle Listiny*, jsem si dovolila své kapitoly práce a tudíž i dělení trochu pozměnit. A to konkrétně do třech kategorií *nedotknutelnost fyzická, soukromí a duševní*, aby všechny články Listiny v mé práci byly souvisle zastoupeny. Jednotlivé články hlavy druhé oddílu prvního Listiny základních práv a svobod přiřadím podle vlastností k jedné ze tří skupin.

V další části práce se pokusím vymezit dva vybrané problémy koncepce nedotknutelnosti v Listině a podrobně je definovat. Konkrétně jde o zákonné možnosti narušení práva na osobní svobodu, vazba a evropský zatýkácký rozkaz. Jak, kdy a proč je možné do tohoto výsostného práva vstoupit v rámci těchto institucí.

Následně uvedu tři příklady států Evropské unie pro porovnání jejich a naší ústavní úpravy. A v poslední části bych chtěla popsat a porovnat nadstátní prameny této problematiky, jak z oblasti mezinárodního práva, tak z oblasti Evropské unie.

1. Pojem nedotknutelnost v Listině a jeho klasifikace

1.1 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod jako první dokument, který ukotvil demokratická práva a svobody. Obsahuje soubor všech druhů práv a svobod, které se postupem času vyvíjely vlivem historických událostí a jsou jimi práva občanská, politická, hospodářská, sociální a kulturní.¹ Kvůli své právní síle je zařazena do ústavního pořádku České republiky, jako zákon číslo 2/1993 Sb., tudíž je rovna ústavním zákonům, na čemž se usneslo předsednictvo České národní rady dne 16. prosince 1992 a také toto ustanovuje článek 3 Ústavy České republiky. Zahrnuta byla již v československém právním řádu a to od roku 1991. Rozdělením na Českou a Slovenskou republiku byla zařazena do českého ústavního základu, což krom zmíněného ustanovuje také Ústava ČR ve svém článku 112 odst. 1. Právní silou se řadí ihned za Ústavu ČR a již tenkrát byla v souladu s mezinárodními a evropskými lidsko-právními dokumenty. To znamenalo zařazení republiky k programu Rady Evropy a tím i do působnosti Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku.² V České republice se od roku 1993 až do nynějška zabývá Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod, především jejich souladu se zákony, Ústavní soud České republiky, který sídlí v Brně. Upravuje to zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Patří do složky soudní moci. Ústavní soud rozhoduje pravomocné rozhodnutí nebo jiné zásahy veřejné moci do základních práv, které jsou v rozporu s ústavním pořádkem.³

Listina ČR je dokument, který je koncipována do šesti hlav a 44 článků, které pojednávají o vztahu mezi státem a občanem. Jsou to práva, která má každý občan České republiky, ale i cizinci na území naší země. Ovšem některá konkrétní práva se váží pouze na státní občanství, například článek 14 odstavec 1 Listiny –

---

1 KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří a PAVLÍK, Pavel. Ochrana osobnosti podle občanského práva: komentář. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-720-1484-6.

2 KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 74

3 KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 72

Svoboda pohybu a pobytu je zaručena⁴, což znamená, že občan České republiky nemůže být nucen opustit území svého státu, tedy České republiky. Práva a svobody uvedené v tomto dokumentu jsou nezadatelná, nezczizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. Dalšími zásadami na straně člověka a občana, které jsou obsahem uvedených práv a svobod v Listině jsou: rovnost lidí, svoboda člověka v jednání, které není zákonem zakázáno, zaručení práv bez ohledu na jakékoli rozdíly, svoboda rozhodování každého o své národnosti a možnost domáhat se stanoveným způsobem svého práva u nezávislého a nestranného soudu.⁵ Právě díky Listině základních práv a svobod má každý z nás právo vyjadřovat své názory, ať jsou jakékoli, cestovat kamkoli, mít své soukromí, vlastnit majetek, vyznávat jakékoli náboženství a tak mnoho dalších práv a svobod. Taktěž činit, co právě každý jedinec chce, pokud to není v rozporu se zákonem. Listina popisuje hranice těchto základních práv a svobod, proto také jejich jakékoli omezení musí být v ní uvedeno a mimo jiné taktěž upraveno dalším požadovaným právním předpisem.

I stát tu má uloženy zásady pro svá jednání vůči fyzickým osobám, a tj. stát může uplatňovat své nároky, ukládat povinnosti a omezovat osobní svobody, vůči fyzickým osobám pouze na základě a v mezích konkrétního zákona a způsobem, které stanoví zákon. Pokud se má rozhodovat o vině a trestu za trestné činy, je k tomu příslušný pouze soud.⁶ Nikdo nesmí být nucen veřejnou mocí konat něco, co zákon neukládá za oprávněné. Jednání státu musí být vždy v souladu se zákonnými předpisy, které jsou veřejně známé.

Vlastnosti, které Listinu blíže specifikují a charakterizují, mají přiblížit její důležitost a jedinečnost pro ústavní pořádek České republiky. Jedná se tedy o to, že Listina uznává neporušitelnost přirozených práv člověka, práva občana, svrchovanost zákona, navazuje na obecně sdílené hodnoty humanismu, na demokratické a samosprávné tradice národa, morálně odsuzuje dobu, kdy lidská práva a základní svobody byly v naší vlasti potlačovány, vkládá naděje na zabezpečení základních práv a svobod do společného úsilí všech svobodných

---

⁴ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506

⁵ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 759 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-738-0000-4

⁶ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 759 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-738-0000-4

národů při zabezpečení základních práv a svobod, vychází z práva českého národa na sebeurčení, extenzivně chápe i díl odpovědnosti za osud veškerého života na Zemi vůči budoucím generacím, vyjadřuje vůli, aby se Česká republika důstojně zařadila mezi státy, jež výše uvedené hodnoty ctí.⁷

Ústavní pořádek ČR je pojem, který upravuje Ústava ČR⁸. Skládá se z Ústavy ČR, Listiny základních práv a svobod, ústavních zákonů ČNB přijatých po 6. červnu 1992, ústavní zákony přijaté podle nové Ústavy, ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění ČSSR a České národní rady upravující státní hranice ČR. Dalšími dokumenty, které zahrnuje ústavní pořádek ČR, jsou novelizace Ústavy a Listiny, Ústavní zákony vymezující státní hranici ČR.⁹

1.1.1 Členění listiny základních práv a svobod

Základní schéma rozvržení Listiny základních práv a svobod:

PREAMBULE je slavnostním úvodem Listiny základních práv a svobod

HLAVA PRVNÍ - Základní ustanovení

HLAVA DRUHÁ - Lidská práva a základní svobody

Oddíl první: Základní lidská práva a svobody

Oddíl druhý: Politická práva

HLAVA TŘETÍ - Práva národnostních a etnických menšin

HLAVA ČTVRTÁ - Hospodářská, sociální a kulturní práva

HLAVA PÁTÁ - Právo na soudní a jinou právní ochranu

HLAVA ŠESTÁ zakončuje Listinu Ustanovením společným.¹⁰

K psaní této práce je zapotřebí hlavně a především část hlavy druhé oddílu prvního, který obsahuje občanská práva a svobody a ty se konkrétně zabírají práce onou nedotknutelností osoby, která je tím gró.

---

⁷ HOLLÄNDER, Pavel. Filosofie práva: komentář. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 421 s. Komentář s judikaturou. ISBN 978-807-3803-667

⁸ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, čl. 3 a čl. 112

⁹ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8

¹⁰ KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 759 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-738-0000-4

1.3 Nedotknutelnost jako pojem

Listina základních práv a svobod, Ústava ČR, Mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána a další podústavní normy a soudní rozhodnutí Ústavního soudu, obecných soudů a mezinárodních soudních tribunálů upravují nedotknutelnost osoby a její možné omezení státem, jako veřejnou mocí. „Základní lidská práva a svobody jsou jedním z významných postulátů právního demokratického státu. Právě tato práva totiž tvoří základní vztahy mezi člověkem, občanem a státem - veřejnou mocí“.¹¹

Nedotknutelnost lze chápat jako posvátnost, jako nějakou osobní integritu. Tento pojem je obsažen v ústavních zákonech mnoha států a stejně jako všechny základní lidská práva je toto právo také nezadatelné nezczitelné nepromlčitelné a nezrušitelné. Je to taková garantovaná ochrana člověka, která je vlastně středobodem všechny lidských práv a svobod. Převážně je upravena právě v Listině základních práv a svobod v oddílu prvním hlavě druhé, která se nazývá *Základní lidská práva a svobody*. Práva zde zakotvená má ochraňovat a zaručovat stát. Možnost zásahu veřejné moci do zaručených práv člověka musí být v Listině konkrétně uveden a dále definován pouze zákonem.

Nedotknutelnost osoby nelze brát jen jako pojem z fyzického, hmotného hlediska. Všechny články ve výše uvedené části Listiny se nějakým způsobem řadí do jedné ze skupin nedotknutelnosti. Lze ji rozdělit na:

- Nedotknutelnost fyzickou
- Nedotknutelnost soukromí
- Nedotknutelnost duševní

Konkrétně je tento pojem zmíněn pouze v článku 7 Listiny „Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena“ a článku 12 Listiny „Obydlí je nedotknutelné.“ Což ale neznamená, že ostatní články o ní nevypovídají. Není zakotvena pouze v jednom jediném článku Listiny, je rozvržena do celého oddílu práv a pravidel. „Pojem nedotknutelnosti osoby je ovšem třeba chápat v poněkud širším pojetí, spíše ve smyslu ochrany člověka jako celistvé osoby, ale i osobnosti jednotlivého člověka“.¹² Nedotknutelnost osoby je

---

¹¹ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8

¹² KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8

pojem, který patří k základním a přirozeným právům občanů. Zaručuje jim ochranu života a zdraví, soukromí, důstojnosti a cti.

2. Nedotknutelnost fyzická

Do této kapitoly, tj. nedotknutelnost fyzická, náleží články 5, 6, 7, 8, a 9 Listiny základních práv a svobod. Každý z nich vytyčuje základní a přirozená lidská práva, které se dotýkají člověka konkrétně, jako lidské bytosti a to po fyzické stránce. U každého z článků zvlášť se v podkapitolách pokusím vymezit jejich ústavní pozici, zákonné provedení a možnosti jejich omezení a klíčovou judikaturu Ústavního soudu k danému problému.

2.1 Právo na právní subjektivitu

Tento první článek ze Základních lidských práv a svobod zahrnuje pouze jeden odstavec, který říká: „*Každý je způsobilý mít práva*“.¹³

Jde o způsobilost ke kterýmukoli právům, ne pouze k právům, která jsou uvedena v Listině základních práv a svobod. Významem pokračuje ve výkladu článku 16 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který říká: „*Každý má právo na to, aby byla všude uznávána jeho právní osobnost*“.¹⁴

Rozlišovat je nutné způsobilost k právům od způsobilosti k právním úkonům.¹⁵ Tato diference je obsažena a tím i vysvětlena v § 7 – 10 Občanského zákona. Kde § 7 odst. 1 oznamuje: „*Způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti vzniká narozením. Tuto způsobilost má i počaté dítě, narodí-li se živé*“¹⁶, tím se míní tzv. nasciturus.¹⁷ Dále odstavec 2 téhož paragrafu říká, že výše uvedená způsobilost zaniká smrtí. Kdežto způsobilost k právním úkonům v plném

---

¹³ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 5 odst. 1

¹⁴ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN. www.osn.cz [online]. New York, 1966 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

¹⁵ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X, s. 630

¹⁶ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří SVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. Občanský zákoník: komentář. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, xxiv, 1416 p. ISBN 978-807-1798-811

¹⁷ Nenarozené dítě, které má způsobilost nabývat subjektivní práva, pokud se narodí živé.

rozsahu ve většině případů vzniká až zletilostí podle § 8 Občanského zákona. Následně § 8 Občanského zákona uvádí, že zletilostí se míní dovršení osmnáctého roku života, § 9 téhož zákona vymezuje možnosti právních úkonů u nezletilých občanů, a pak § 10 stejného zákona popisuje důvody omezení či zbavení způsobilosti k právním úkonům. Tímto omezením nejčastěji bývá duševní porucha.¹⁸ Avšak způsobilost k právům, podle Listiny nemůže být člověku nikterak odebrána.

Ani člověk sám, projevem své vůle, nemůže být této způsobilosti zbaven. Jak je napsáno v § 7 Občanského zákona, způsobilost k právům zaniká smrtí. Omezena tato způsobilost může být. A to pouze ústavním zákonem v souladu s článkem 4 odst. 2 Listiny nebo ve zvláštních případech i zákonem obyčejným, ale výlučně v harmonii s článkem 4 odst. 4.¹⁹

Tento článek Listiny základních práv a svobod si je třeba vyložit tak, že každý má právo mít práva, ale nejedná se o právo pro každého bez omezení. To by se totiž mohlo dostat do nesouladu hned s několika články Listiny, ale i s jinými právními předpisy. Například s těmi, co upravují pouze práva pro mladistvé, cizince, občany, jak tomu je v některých člancích Listiny, jako například článek 21 Listiny, který poukazuje na právo občanů být volen do volených a ostatních veřejných funkcí. Z těch ostatních právních předpisů je to například Zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb.²⁰ Lidé mají způsobilost mít především taková práva, která jim náleží z jejich dané konkrétní pozice, dosaženého věku nebo například také státní příslušnosti.

„Způsobilost k právům ve smyslu čl. 5 Listiny mlčky implikuje i způsobilost k povinnostem, což lze dovodit z obecné zásady, že každému právu musí vždy odpovídat příslušná povinnost, minimálně povinnost nezasahovat do práv druhých. V tomto případě se jedná především o povinnost všech subjektů respektovat právo každé lidské bytosti, člověka, občana a cizince i osoby bez státní příslušnosti mít způsobilost k právům.

---

¹⁸ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří SVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. Občanský zákoník: komentář. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, xxiv, 1416 p. ISBN 978-807-1798-811

¹⁹ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X, s. 630

²⁰ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X.

K zajímavosti dochází v trestním právu, kde není speciálně upraven pojem „osoba nezvěstná“, tedy její způsobilost jako osoby fyzické k právům a povinnostem. Tento problém řešil Ústavní soud, sp. zn. II ÚS 662/2001, který ve svém rozhodnutí ÚS č. 37/2003 Sb. uvedl, že tu lze per analogiam iuris, tj. výklad podle podobnosti, aplikovat pojetí tohoto problému občanskoprávní, § 7 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Fyzická osoba, která je již přiměřeně dlouhou dobu pohřešována a ani o ní nejsou jakékoli informace, kde by se mohla zdržovat a zda je vůbec na živu, může být soudem označena za nezvěstnou.²¹

2.2 Právo na život

Druhý článek z hlavy druhé, oddílu prvního obsahuje hned 4 odstavce, které jsou zaměřeny na lidský život jako takový. Jsou to primární práva každého člověka, ke kterým se váže článek 1 Listiny, který vykládá o svobodě a rovnosti člověka, jak v důstojnosti, tak i právech a zmiňuje i výše zmíněnou nezadatelnost, nezczizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost těchto práv.²²

První odstavec zní: „Každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením“.²³ Právo na život je základem přirozenoprávního pojetí lidských práv. Toto právo je také ustanoveno v článku 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod 209/1992 Sb. Taktéž se o právu na život každé lidské bytosti dočteme v článku 6 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech 120/1976 Sb a také v neposlední řadě Všeobecná deklarace lidských práv článek 3.²⁴

První větu tohoto odstavce lze chápat i tak, že každý má právo na hodnotný život, který zahrnuje ve své podstatě i právo na život v blahodárném prostředí.²⁵

---

²¹ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří SVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. Občanský zákoník: komentář. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, xxiv, 1416 p. ISBN 978-807-1798-811, s. 56

²² WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506

²³ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 6 odst. 1

²⁴ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X

²⁵ BLAHOŽ, Josef, Vladimír BALAŠ a Karel KLÍMA. Srovnávací ústavní právo. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2003, 479 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-863-9589-8

Toto právo, právo na život, nesmí být nikomu nikterak znemožňováno, násilím ani jiným obdobným způsobem. Nemusí se zrovna jednat ani o zásah absolutní, usmrcení.

Věta druhá lze jen těžko správně definovat. Pojem počátek a konec lidského života je především otázka lékařské vědy. Smrt, neboli konec lidského života, je formulována z biologického hlediska jako smrt mozku, kde již není žádná pravděpodobnost obnovy všech životně důležitých funkcí. Z právního hlediska jde o jeden okamžik, kdy nastane smrt člověka a nelze to již nijak zvrátit. Oproti tomu však počátek života je o něco komplikovanější z právního hlediska. Přesto všechno se jedná především o problém lékařský, také ze strany etiky. Od kdy je lidský život hoděn ochrany, od kdy je možno tuto větu brát jako právně závaznou?

Z lékařského hlediska je interrupce na rozhodnutí každé ženy, dle jejího svobodného uvážení, vědomí a svědomí. Někdy ženu k tomuto kroku vede věk, finanční situace, rodinné vztahy. Nikdy ale k tomuto zákroku nemůže být nucena. Dle zákona č. 66/1986 Sb. o umělém přerušení těhotenství a to konkrétně § 4, může žena písemně požádat o interrupci do dvanáctého týdne těhotenství.

Po uplynutí této doby lze potrat provést jen a pouze ze závažných zdravotních důvodů, jak matky, tak plodu. Vždy jde o rozhodnutí lékaře, ale i matky. Matka má plné právo vzít svou žádost o interrupci kdykoli před provedením zákroku zpět.

Zvýšená ochrana lidského plodu je judikována v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č. 611/2001 NS ci., kde je těhotenství odůvodněno jako hodnota, která nemůže být s ničím srovnatelná. Tudíž se po ženě nemůže požadovat nějaká náhrada za porušení smluvního závazku. Těhotenství ženě může přinést různé zdravotní komplikace, které ji stíží či omezí jak pracovní činnost, tak i každodenní život.

Ústavní soud upravil také přednost práva na život před práva rodičovská v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 459/2003, kde se jedná o rozpor názoru rodičů s ošetřujícím lékařem jejich dítěte. Konkrétně se jedná o to, že rodiče si nepřejí pro své dítě transfuzi, ale ta je nezbytná pro úspěšnou léčbu. Rodiče podali stížnost k Ústavnímu soudu, který ji zamítl s tím, že přednější je zdraví dítěte než

práva rodičovská. I když se nejedná o nějaké týrání či špatnou výchovu dítěte, musí soud upřednostnit život nezletilého, navzdory práv rodičů.

V druhém odstavci je uvedeno: „*Nikdo nesmí být zbaven života*“²⁶. Dalo by se říct, že je to doplňková záporná norma k odstavci prvnímu. Neplatí však také bez omezení, výjimku stanovuje hned odstavec 4 tohoto článku. Jinak jakýkoli nezákonný zásah na lidský život je trestný. Žádná osoba nesmí jiné osobě či osobám násilím ubližovat či jinak si zahrávat s jejich zdravím. Nikdo nesmí rozhodovat o životě třetí osoby, mimo případy, které jsou uvedeny v zákoně. Toto je konkrétně popsáno v hlavě sedmé Trestního zákona č. 40/2009 Sb., která již svým názvem, trestné činy proti životu a zdraví, napovídá, že spadá pod výše uvedený odstavec.

K tomuto tématu se také vztahuje problematika euthanasie. Už jen toto slovo vycházející z řečtiny *Eu – dobrý* a *thanatos- smrt*²⁷, poukazuje na to, že se jedná o usmrcení, ač úmyslné, ale v dobré víře pomoci člověku od smrtelné bolestivé nemoci, která nemá žádnou možnost vyléčení. Hlavním rysem euthanasie je zvážená a dobrovolná žádost o ni od pacienta samotného. Dá se rozdělit na přímou a nepřímou. Za přímou euthanasii označujeme to, když úmyslně zkrátíme pacientovi život smrtelnou dávkou určitého přípravku. Ale pokud dávka silných léků proti bolesti má jako nechtěný vedlejší účinek dřívější smrt pacienta, než byla očekávána nebo se léky u pacienta vysadí úplně, jedná se o nepřímou euthanasii. V tuto dobu u nás zatím euthanasie není trestním zákoníkem povolena, tudíž je brána jako vražda. Jsou však země, kde je euthanasie uzákoněna, smrtelně nemocní lidé ji tak na žádost mohou využívat, bez toho aniž by lékař nebo jiná odpovědná osoba, která by zákrok prováděla, byla nějak trestně odpovědná. Konkrétní země jsou rozděleny takto:

---

²⁶WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506 , čl. 6 odst. 2

²⁷Eutanazie. *Www.wikipedia.org* [online]. 2013 [cit. 2013-12-01]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eutanazie>

Země, v nichž je povolena aktivní eutanazie:

BELGIE – Dne 23. září 2002 se stala druhou zemí světa, kde může nemocný člověk za přesně vymezených podmínek přijmout z rukou lékaře smrt na vlastní žádost.

LUCEMBURSKO - Parlament schválil eutanazii v únoru 2008, ale v prosinci 2008 zákon odmítl podepsat lucemburský velkovévoda. Nato reagoval parlament změnou ústavy, takže když v březnu 2009 zákon o eutanazii parlament schválil, podpis velkovévody již k platnosti nebyl potřeba. Zákon platí od dubna 2009.

NIZOZEMSKO - Umožněna zákonem, který vstoupil v platnost 1. dubna 2002; za určitých přísných podmínek však byla tolerována podle zákona platného od 1. ledna 1994. Od letošního 1. března začaly fungovat mobilní lékařské týmy provádějící eutanazii.

ŠVÝCARSKO - Švýcarský model eutanazie již léta umožňuje za jistých podmínek, avšak zcela legálně, asistovanou sebevraždu. Švýcarsko je jediná země, kde umírajícímu může pomoci lékař i laik. Podle švýcarské ústavy není pomoc při sebevraždě trestným činem za těch podmínek, že za ní nestojí egoistické zájmy a že nemocný před smrtí sám vykoná několik nezbytných úkonů.

USA - Na federální úrovni nelegální; zákonem je povolena ve státech Oregon (schválena v listopadu 1994) a Washington (schválena v roce 2008) jako asistovaná sebevražda. Kampaň za prosazení smrti z milosti vedl bývalý patolog Jack Kevorkian, přezdíváný doktor Smrt, jenž asistoval u 130 sebevražd a v roce 1999 byl odsouzen za zabití na 25 let vězení.

Země umožňující pasivní eutanazii (přerušení "léčby" udržující pacienta naživu):

DÁNSKO - Zákon o právech pacienta umožňuje od roku 1998 pasivní eutanazii, například zastavení léčby nevyléčitelně nemocného. Aktivní eutanazie i asistovaná sebevražda jsou ilegální.

FINSKO - Pasivní eutanazie je umožněna.

FRANCIE - Zákon o pasivní eutanazii schválil parlament v listopadu 2004 (dolní komora) a v dubnu 2005 (Senát) - nevléčitelně nemocný pacient požádat lékaře o zastavení léčby. Zákon o aktivní eutanazie již několikrát odmítl Senát.

IRSKO - Není trestné zastavit léčbu člověku, který si to přeje - zakotveno "právo na smrt".

ITÁLIE - Ve výjimečných případech není trestána pasivní eutanazie, například odpojení přístrojů v případě mozkové smrti.

MEXIKO - V některých státech zákon umožňuje nevléčitelně nemocnému odmítnout léčbu prodlužující mu život; jde o federální distrikt Mexiko (od ledna 2008), stát Aguascalientes (od dubna 2009) a stát Michoacán (od září 2009).

NĚMECKO - Zákony připouštějí pasivní eutanazii, tedy zastavení péče zaměřené na umělé prodloužení života.²⁸

Je tu mnoho diskuzí o jejím možném zneužití v praxi (obdobě jako trest smrti, kde jde tedy spíš i legislativní omyl), nebo také kvůli náboženství, kde je sebevražda nepřipustným ukončením života pro lidi věřící. V návrhu nového trestního zákoníku byla o euthanasii zmínka, že by se za ni trest odnětí svobody snížil, oproti dosavadnímu trestu za vraždu, což ale neprošlo. Takže v nejbližší době se u nás s uzákoněním této instituce nesetkáme.²⁹

Odstavec třetí striktně zakazuje v naší republice trest smrti: „*Trest smrti se nepřipouští.*“³⁰ Tímto je jasně řečeno, že nelze nikoho odsoudit vyšším trestem, než kterým je u nás výjimečný trest odnětí svobody na doživotí. Tento odstavec nezaručuje jen to, že u nás nebude soud moci vynést tento rozsudek, ale také zaručuje, že nikdo nebude vydán do jiné země, kde by ho takový trest čekal. V České republice tento trest ukončila novela trestního zákona č. 175/1990 Sb. s účinností od 1. července 1990. Ale díky Protokolu č. 6 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a jeho článku I., nelze tento absolutní trest již nikdy

---

²⁸ ZDRAVOTNICKÉ NOVINY. Eutanazii umožňuje jen málo zemí světa [online]. 2012 [cit. 2013-12-01]. Dostupné z: <http://www.zdravky.cz/zpravodajstvi/ze-zahranici/eutanazii-umoznuje-jen-malo-zemi-sveta>

²⁹ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 154 - 155

³⁰ zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů, čl. 6 odst. 4

obnovit. Všechny smluvní státy jsou jím vázány a není možné žádné změny, aby tomu bylo jinak, než je uvedeno ve zmíněném článku Protokolu 6 „*Trest smrti se zrušuje.*“

Je mnoho diskuzí o trestu smrti. Proč by měl a neměl být uplatňován. Jedním z hlavních argumentů proti trestu smrti je justiční omyl, který je však už nenapravitelný. Stávají se případy, kdy se po letech zjistí, že za vraždu byl odsouzen někdo jiný, například podle testu DNA. Pokud je neprávem odsouzený propuštěn, je mu vyplaceno odškodnění a má právo na uznání náhrady nemajetkové újmy. Ale kdyby byl již po smrti, odsouzen k trestu smrti, jen těžko by se to rodinám vysvětlovalo a finančně kompenzovalo, přesto takové případy například v USA jsou známé.

Na druhé straně jsou tu argumenty pro trest smrti. Jakože odplata již z historie známá „oko za oko – zub za zub“. Nebo že by tento absolutní trest byl odstrašujícím případem pro další případné podobné zločince. Což dle mého názoru je slabý argument. Lidé mají různé pohnutky pro své zruďné činy, při nichž nepřemýšlejí nad uzákonění trestu za jejich zločin, ale na odplati nebo ukojení svých mentálních potřeb. Především si samozřejmě v mnoha případech myslí, že nebudou dopadeni.

Poslední odstavec tohoto článku vyznačuje omezení: „*Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.*“³¹ Tento odstavec také upravuje Úmluva o lidských právech a svobodách v článku 2. Zbavení života se také nebude brát jako nezákonné ve třech konkrétních následujících případech podle Evropské úmluvy o lidských právech a svobodách: „*obrana každé osoby proti nezákonnému násilí, provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené, zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury.*“³²

Obecně podle české trestní právní úpravy jde především o *okolnosti vylučující protiprávnost* – okolnosti, za nichž jinak trestné činy nejsou trestnými

---

³¹ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 6 odst. 4

³² KANCELÁŘ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod [online]. 2013 [cit. 2013-12-01]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/772-umluva_o_ochrane_lidskych_prav_a_svobod.pdf

činy. Těmi se zabývá zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů ve své první části hlavě třetí. Těchto okolnosti zná celkem pět.

§ 28 *krajní nouze*, zde se musí jednat o nebezpečí přímo hrozící na onen zákonem chráněný zájem. Následek nesmí být zřejmě stejný nebo dokonce větší než ten, který hrozil.

§ 29 *nutná obrana*, musí být proti přímo hrozícímu nebo trvajícím útoku a musí být zcela zjevně přiměřená danému útoku.

§ 30 *svolení poškozeného*, svolení určité, dobrovolné, vážné a srozumitelné k určitému, jinak protiprávnímu jednání, musí být osobou dáno předem nebo v okamžik, kdy k uvedenému jednání dochází. Odstavec čtvrtý tohoto paragrafu vylučuje svým výkladem možnost euthanasii a jiné lékařské zákroky.

§ 31 *přípustné riziko*, čin vykonán na základě svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činností, kterou nešlo dosáhnout jiným způsobem. Odstavec druhý pak specifikuje situace, kdy se nejedná o přípustné riziko.

§ 32 *oprávněné použití zbraně*, dle ustanovení jiných právních předpisů.

Ne všechny činy, které nejsou v souladu s právní úpravou, musejí být hned protiprávní činy. Pokud daný čin, jinak trestný splňuje všechny dané znaky pro určitou výše uvedenou okolnost, nelze na něj pohlížet jako na čin trestný podle těchto ustanovení.

2.3 Právo na tělesnou integritu

Zde jsou uvedena dvě ustanovení. První z nich zní: „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*“³³ Navazuje na čl. 6 Listiny. Jedná se nejen o nedotknutelnost osoby jako takovou, na zachování pokojného soukromého a

---

³³ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 7 odst. 1

osobního života, ale také po stránce medicínské, možnost provádět lékařské zákroky, což upravuje hned několik právních předpisů.

Samozřejmě každý z nás má právo rozhodovat o své zdravotní péči a postupu léčby sám, ale jsou přeci jen některá opatření, kdy nám zákon něco příkazuje. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, nakazuje v § 64 fyzickým osobám, které se nakazili nebo mají podezření na nákazu jakoukoli infekční chorobou za a) podrobit se izolaci, b) dodržovat nakázaná omezení, c) provést ochranou ohniskovou desinfekci, d) zdržet se činnosti, která by šířila infekční chorobu dál. Toto je jen jeden z několika případů, kdy lze zákonem omezit naši tělesnou integritu v rámci zachování zdraví všech občanů. V některých případech, kdy jde o výkon nutný k záchraně života nebo kdy osoba trpí zjevnou duševní chorobou, lze provést lékařský zákrok i bez souhlasu osoby.

Zákon č. 285/2002 Sb., transplantační zákon, upravuje problematiku, která zasahuje do nedotknutelnosti osoby víc než dost. Darování, odběry a transplantace tkání a orgánů se nás mohou týkat jak ze strany dárce, tak ze strany příjemce. Domnívám se, že kdo netrpí většími zdravotními obtížemi, měl by darovat alespoň krev, která také dokáže zachránit jiné lidské životy. Během života je to naše svobodná volba, zda někomu orgán či tkáň darujeme, ale v České republice je systém takový, že kdo výslovně nechce, aby po své smrti byly jeho orgány darovány, musí se během svého života zapsat do Národního registru osob nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání a orgánů. V opačném případě je každý mrtvý občan vlastně brán za potencionálního dárce orgánů.

Respektování soukromí je judikováno Ústavním soudem pod sp. zn. III. ÚS 35/01, sv. 2 usn. č. 18, kde se říká, že soukromí je sféra života fyzické osoby, do které nesmí nikdo bez souhlasu této osoby zasahovat. Ani vyzvídat nebo požadovat informace ze soukromí nesmí žádná třetí osoba, není-li k tomu dán nějaký zákonný důvod.

„Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu“³⁴, tak zní odstavec druhý tohoto článku. Je to speciální výklad článku předchozího. Nyní se nedotknutelností zaobírá především ze stránky fyzického násilí na fyzických osobách. Tato pasáž byla převzata z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Tam je navíc uvedeno, že nikdo nesmí být použit na lékařské a vědecké pokusy. Dále je toto ustanoveno také v čl. 3 Evropské úmluvy o lidských právech, kterému stačí pouhý náznak, že by jedinec byl něčemu zmiňovanému vystaven a je to důvod k porušení tohoto ustanovení. Také je tento pojem zmiňován v čl. 4 Charty základních práv Evropské unie.

Existuje spousta mezinárodních smluv, které Českou republiku zavazují, proti jednání, které je uvedeno v textu tohoto odstavce. Například Úmluva č. 143/1988 Sb., proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení a trestání, Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání č. 9/1996 Sb., Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci a o ochraně osob za války z 12. 8. 1949 a mnoho dalších. Z článku 7 odst. 2 nelze udělat žádná výjimka, na rozdíl od ostatních. Jednání zde uvedené je specifikováno: *„Mučení je úmyslné nelidské jednání působící velmi vážné a kruté utrpení, jehož cílem je například získání informací nebo přiznání k trestnému činu. Může být též formou trestu. Je charakterizováno třemi prvky: intenzitou utrpení, svobodným úmyslem mučitele a zřejmým cílem, ke kterému má vést,“³⁵*

Také lidé ve výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody mají práva na svá základní lidská práva. Chování vězeňské služby a justiční strážce nesmí nikdy tato jejich práva porušit. Musí respektovat jejich čest a důstojnost, nechovat se k nim krutě, aby jim nevznikla žádná nezbytně nutná újma k dosažení požadovaného cíle, již už tak omezené osobní svobody. Toto vše je ukotveno v § 6 zákona č. 555/1992 Sb., o vězeňské službě a justiční strážci ČR ve znění pozdějších předpisů.

---

³⁴ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 7 odst. 2

³⁵ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X, s. 647

Z judikatury ústavního soudu k tématu mučení, je zajímavý judikát o vydání do ciziny v případě nebezpečí mučení. Nález sp. zn. I ÚS 752/02, kde Ústavní soud přiznal občanu Moldavské republiky ochranu před vydáním do jeho vlasti za údajný trestný čin krádeže, jelikož by mu tam hrozilo zacházení, které by bylo v rozporu s článkem 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a také čl. 7 odst. 2 Listiny.

2.4 Právo na osobní svobodu

Rovnost, důstojnost a svoboda. To jsou hlediska, na kterých Listina stojí. „*Osobní svoboda je zaručena*“³⁶, spadá do nedotknutelnosti člověka, jeho svobod a práva na soukromí, čímž je rozšiřuje. Stát, jako garant, musí zajistit, aby byl občan ochráněn před všemi nezákonnými zásahy do osobní svobody. Svoboda, spolu s rozumem tvoří základní rysy lidské bytosti.³⁷

Osobní svoboda je zakotvena již v několika člancích Listiny, článkem 6 svoboda práva na život a jeho nedotknutelnost. Článkem 7, jako integrity osoby a vlastního soukromí, článkem 9, který svobodu zaručuje, že nikdo nesmí jinému otročit. Respektive dělat něco, co on sám nechce, pokud to není v souladu se zákonem. A dále také rozhodně v člancích 10 a 13 Listiny, kde je mimo jiné chráněna osobní čest, rodinný život, osobní údaje a listovní tajemství.

Druhý odstavec tohoto článku patří mezi hlavní zásady trestního stíhání. „*Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.*“ Trestní stíhání osob a tudíž jejich narušení svobody je připuštěno pouze v zákonem stanovených mezích. To je konkrétně upraveno v trestním řádu § 160. Za jakých podmínek takové stíhání může trvat a práva a povinnosti stíhané osoby i veřejné moci. K tomuto odstavci náleží i další články

---

³⁶ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 8 odst. 1

³⁷ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8.

Listiny. Jako například čl. 39, který pojednává o tom, že jen zákon může určit, co je trestný čin. Dále čl. 40 odst. 2 ten definuje *presumpci nevinny*³⁸.

V rámci trestního práva je osobní svoboda v rámci Listiny omezena v čl. 8 a následujících odstavcích. Odst. 3), který upravuje zadržení obviněného nebo podezřelého, odst. 4) se zabývá zatčením obviněného a odst. 5) vazbou.³⁹ Tyto ustanovení úzce korespondují s trestním zákoníkem, který je dále blíže specifikuje.

První zmíněné omezení osobní svobody je v Listině ukotveno takto, „*Obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně. Zadržaná osoba musí být ihned seznámena s důvody zadržení, vyslechnuta a nejpozději do 48 hodin propuštěna na svobodu nebo odevzdána soudu. Soudce musí zadrženou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit na svobodu.*“⁴⁰ Obsahuje zákonná práva zadržené osoby, přičemž se zadržením myslí zajištění podezřelé nebo obviněné osoby. Typickým rysem tohoto institutu je, že se jedná jen o nezbytně dlouhou dobu na přezkoumání všech skutečností pro uvalení vazby nebo propuštění na svobodu. Zadržení policejní orgány využívají zejména proto, aby tu danou konkrétní osobu měli již zajištěnou pro případ, že by se potvrdilo její potřebné další trestní stíhání. Zadržení se také řádně věnuje trestní řád v části první oddílu druhém § 75 - § 77.⁴¹

Konkrétní předpoklady pro to, aby mohla být osoba obviněná zatčena, Listina popisuje takto: „*Zatknout obviněného je možno jen na písemný odůvodněný příkaz soudce. Zatčená osoba musí být do 24 hodin odevzdána soudu. Soudce musí zatčenou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě nebo ji propustit na svobodu.*“⁴² Jde o obdobný zásah omezení svobody jako zadržení, ale s tím rozdílem, že k tomuto musí být konkrétní příkaz soudu, ke

---

³⁸ Dokud člověk není odsouzen, tak se na něj pohlíží jako na nevinného

³⁹ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X., s. 654

⁴⁰ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 8 odst. 3

⁴¹ zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

⁴² WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 8 odst. 4

kterému bude osoba předvedena. Nejčastěji se používá v případech, kdy je osoba nedostižitelná jiným způsobem, například předvoláním. Tento způsob omezení osobní svobodu mimo listiny upravuje také trestní řád v § 69.⁴³

Vazba je dalším ze zmiňovaných omezení osobní svobody. Listina tento institut vymezuje takto: „*Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.*“⁴⁴ Jedná se o další fázi omezení předchozích, tedy zadržení a zatčení. Pokud totiž nenastane propuštění osoby jak podezřelé, tak obviněné, putují právě do vazby. Časové vymezení vazby a její další podmínky jsou vyjádřeny v trestním řádu § 67 - § 74.⁴⁵ Soud k tomuto úkonu musí mít závažné a opodstatněné důvody. Vazba je vlastně takovou jistotou pro řádné trestní vyšetřování, kde by hrozilo, že by osoba, která má být vzata do vazby uprchla nebo ovlivnila nějaké důležité důkazy či osoby.

V každém z těchto třech institutů omezení osobní svobody, zadržení, zatčení a vazba, musí být jinak ostatní základní lidská práva zachována, například důstojnost. Na osoby se hledí jako na nevinné, dodržování zásady presumpce nevinoty tu stále platí ve všech třech případech naprosto stejně.

Sice máme zásadu, která vyplývá z předchozích článků Listiny, že každý má právo na svobodné rozhodování o vlastní péči a zdraví, ale Listina nám uvádí jednu výjimku z této zásady o omezení tohoto svobodného rozhodnutí. „*Zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do 7 dnů.*“⁴⁶ Oproti třem předchozím omezením osobní svobody, která se týkala trestního práva, je toto omezení z oblasti občanskoprávní. Občanský soudní řád se tímto problémem zabývá v §§ 191 a – 191 g. Uvádí, že do 24 hodin od převzetí osoby je zdravotnický ústav povinný podat oznámení příslušnému soudu a ten musí do 7 dní uvést své stanovisko.

---

⁴³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 8 odst. 5

⁴⁵ zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 8 odst. 6

Dále musí soud vydat do tří měsíců od stanoviska rozsudek, ve kterém určí, co bude s osobou dál. Pokud zůstane v ústavu a v rozsudku není uvedeno jinak, platí toto omezení osobní svobody v ústavu na jeden rok od vyhlášení rozsudku. Samozřejmě je zde možnost o zažádání přešetření a případném dřívějším propuštění.⁴⁷

Judikát Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 645/99 sv. č. 18, nález č. 94, se vyjadřuje k zásahům veřejné moci do práva na osobní svobodu. Toto právo popisuje jako nejvýznamnější základní lidské právo. A tudíž zásahy do toho práva musí být činěny pouze v nezbytných zákonem stanovených případech s maximální opatrností. Okolnosti omezení tohoto práva, jsou taxativně vymezeny.

2.5 Právo nebýt podroben nuceným pracím

Článek 9 odst. 1 Listiny říká, že „*nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám*“. V kontextu s historií by se dalo říci, že se jedná o zákaz otroctví. Který takto doslova vylučují, a tím souvisí s tímto článkem, i mezinárodní smlouvy. Mezinárodní pakt občanských a politických práv má toto ukotveno v článku 8. Evropská úmluva lidských práv zase ve svém článku 4 pojednává o zákazu otroctví a nevolnictví. Dále sem můžeme také řadit Ženevskou úmluvu o otroctví z roku 1926, Úmluvu mezinárodní organizace práce č. 29/1930 o nucené nebo povinné práci.⁴⁸ Kromě mezinárodních smluv a Listiny, lze také brát k tomuto tématu ustanovení vyjádřeno v trestním zákoně. Kde se do tohoto článku dá zařadit například vydírání, braní rukojmí, atp.

Oproti tomu dobrovolné práce, které zná jistě každý z nás, vznikají na základě pracovní smlouvy nebo dohodě o provedené práci, atp. Služby, které můžeme dennodenně využívat, jsou vedeny živnostenským zákonem, popřípadě dalšími speciálními právními předpisy.

---

⁴⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁸ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X. s. 672

Evropský soud pro lidská práva řešil případ, který do této skupiny práv zapadá. Jedná se o posouzení nucené práce ve vztahu k povinnosti advokátního koncipienta, Van der Muselle v. Belgie, rozhodnutí ESLP, Série A č. 70. Jedná se o případ advokátního koncipienta, který za zastupování klienta v trestním řízení neměl nárok na plat. Což koncipient odmítl a tím byl také vyloučen z Advokátní komory. Soud ale tvrzení stěžovatele, že by byl podroben nucené práci zamítl s tím, že jako koncipientovi, byla jeho práce zadána v mezích dané praxe. Ničím nevybočovala z práce advokátního koncipienta, natož aby nějak utrpěla jeho životní úroveň.

V druhém odstavci tohoto článku je vyjádřeno, co nemůžeme považovat za nucenou práci a službu. Jsou tu čtyři typy případů, na které se nevztahuje odstavec první tohoto článku. První jsou *„práce ukládané podle zákona osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám vykonávajícím jiný trest nahrazující trest odnětí svobody“*, čím se například míní veřejně prospěšné práce. Dále je tu *„vojenská služba nebo jiná služba stanovená zákonem namísto povinné vojenské služby“* nebo *„služba vyžadovaná na základě zákona v případě živelních pohrom, nehod, nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy, zdraví nebo značné majetkové hodnoty“* a tím posledním je *„jednání uložené zákonem pro ochranu života, zdraví nebo práv druhých.“* Komplexně se jedná o takové typy práce, které člověku ukládá nějaký právní předpis nebo povinnost, ke které je nutné přihlížet v rámci zachování veřejného pořádku a blaha.

3. Nedotknutelnost soukromí

Nedotknutelnost soukromí zahrnuje články 7, 11, 12, 13 a 14 Listiny základních práv a svobod. Tyto články zahrnují lidská práva vztahující se k osobnímu až intimnímu životu člověka, od lidské důstojnosti po svobodu pohybu a pobytu. Také zde v podbodech stanovím jejich ustavní pozici, zákonné provedení a možnosti jejich omezení a klíčovou judikaturu soudů k výše uvedeným článkům.

3.1 Právo na ochranu soukromí

Toto právo, zakotvené v již zmiňovaném čl. 7 odst. 1 Listiny, se prolíná vícero články. Z nedotknutelnosti soukromí vychází například listovní tajemství, nedotknutelnost vlastnictví, obydlí a rodinného života atd. „*Soukromé je to, co člověk podle zákona není povinen zpřístupnit nebo vyjevit někomu jinému.*“⁴⁹ Soukromí můžeme rozdělit na užší na širší pojetí. V tom užším jako ochranu představy o soukromém životě a v tom širším ochrana okolí navazujícího na životní potřeby a zájmy spojené s rodinou atp.⁵⁰ Dalším upravujícím článkem, který hovoří konkrétně o soukromí, je článek 10 dost. 2, o kterém bude řeč ještě v následující kapitole.

Nález Ústavního soudu zabývající se soukromím veřejně známých osob, sp. zn. II. ÚS 171/12-1, říká, že o veřejně činných osobách má právo široká veřejnost vědět, i kdyby se jednalo o partnera veřejně činné osoby, může to mít i tak vliv na jeho počínání, tudíž máme mít možnost o tom být informováni. Bulvární média tohoto práva, i práva dle čl. 17 Listiny, zneužívají, ale toto by naopak mělo být pod ochranou občanského a tiskového zákona a ukotvovat tak meze morálních hodnot.

---

⁴⁹ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 368

⁵⁰ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X., s. 645

3.2 Domovní svoboda

Navazuje na předchozí právo na ochranu soukromí. „*Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.*“ Touto větou je chráněno soukromí jednotlivce. Nejde jen o ochranu obydlí, jako hmotného statku, ale také ochrana soukromí, které nám náleží v našem obydlí. Toto právo náleží výlučně fyzickým osobám. Pod pojmem obydlí si představíme jakýkoli prostor, který slouží člověku, jako domov a není to tudíž žádný prostor veřejnosti přístupný.

Konkrétně se jedná například o dům, byt, přívěs atd. I prostory, které k obydlí patří, spadají pod tuto ochranu.⁵¹ Uvedená obydlí nemusí patřit do vlastnictví oprávněného, ale může jít například jen o pronájem či hotelový pokoj. Musí mít však k danému prostoru právní titul, který ji opravňuje k užívání. Bez souhlasu oprávněného nemá třetí osoba právo do jeho obydlí vstoupit. V opačném případě by se třetí osoba dopouštěla trestného činu porušování domovní svobody. Tento trestný čin je ustanoven v § 238 trestního zákona. Napadenou osobou v rámci tohoto paragrafu nemusí být jen osoba, která má v určitém bytě trvalé bydliště, ale i ta osoba, která je tam se souhlasem oprávněné osoby.

Tato svoboda může být omezena pouze ze dvou důvodů, které jsou ve druhém a třetím odstavci. Druhý zní následovně: „*Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.*“⁵² První ustanovení, které uvádí první ze dvou výjimek nedotknutelnosti obydlí, je domovní prohlídka, která se vykonává v trestním řízení. Avšak vše musí probíhat v souladu s trestním řádem, zákony o bezpečnostních sborech a také zákonem o Policii ČR. Hlavním rysem této doložky je písemný příkaz soudce, který bude opravňovat policejní orgán k narušení nedotknutelnosti obydlí.

---

⁵¹ Ustanovení § 82 odst. 1 trestního řádu, definice obydlí - „byt nebo prostor sloužící k bydlení a prostory k nim náležející.“

⁵² WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 12 odst. 2

Před takovou prohlídkou musí být daná osoba, žijící v požadovaném domě či bytě, napřed vyslechnuta, aby policejní orgány zjistili, zda nebude výsledku možno dosáhnout bez narušení domovní svobody.⁵³ Mimo domovní prohlídku, jsou pro ostatní zásahy do domovní svobody již ztížené předpoklady.⁵⁴

Následující třetí odstavec popisuje druhou výjimku z čl. 12 odst. 1: „*Jiné zásahy do nedotknutelnosti obydlí mohou být zákonem dovoleny, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu práv a svobod druhých anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, mohou být takové zásahy zákonem dovoleny, též je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy.*“⁵⁵ Druhá skupina je vícečetná. Jedná se o zákonem povolené stavy, kdy je možno zákonné porušení nedotknutelnosti obydlí. V takových případech je obyvatel nucen, takové jednání vystát. Jako další zákonnou úpravu i zde lze uvést zákon o Policii ČR, ale spíš typické pro tento odstavec je případ exekuce. Kdy nastává prodej nebo odebrání věci, což je upraveno v občanském soudním řádu. Dalšími názornými příklady může být krajní nouze⁵⁶ nebo omezení nájemce v užívání pronajaté věci⁵⁷. Rysem tohoto omezení domovní svobody je zákonný důvod, oproti předešlému odstavci, kde rysem byl písemný soudní příkaz.⁵⁸

Ústavní soud upravuje vztah čl. 8 Listiny a čl. 12 Listiny a to rozhodnutím ÚS č. 2004/1998 Sb.r.us.. Domovní prohlídka se nemůže brát jako porušení článku 8 odst. 3 Listiny. Jedná se o výjimečný zásah do těchto práv, který mohou konat orgány činné v trestním řízení. Při tom musí naprosto plnit ujednání, které je uvedeno v čl. 12 odst. 2 Listiny, že prohlídka je možná pouze na písemný odůvodněný příkaz soudce a pouze v trestním řízení.

---

⁵³ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X, s.694

⁵⁴ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, str. 142

⁵⁵ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 12 odst. 3

⁵⁶ Zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, § 28

⁵⁷ JEHLÍČKA, Oldřich, Jiri SVETKA a Marta ŠKÁROVÁ. Občanský zákoník: komentář. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, xxiv, 1416 p. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-1798-811, § 668 odst. 2

⁵⁸ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X s. 695

3.3 Listovní a jiné obdobné tajemství

„Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.“⁵⁹ Tento článek rozvíjí a tím navazuje na čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny. Ustanovení tohoto článku patří k primárním zásadám hodnotného soukromého života. Neupravuje se zde pouze korespondence jako taková, ale jde v dnešní době i o elektronickou poštu, mobilní telefony a ostatní další komunikační vynálezy moderní doby. S tímto je těsně spjata zákonná povinnost mlčenlivosti. K článku 13 Listiny je jistě dobré zmínit další právní předpisy, které se od něj odvíjejí. Jde například o zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách, ve znění pozdějších předpisů nebo zákon č. 127/2005 Sb., o elektronické komunikaci. Listina žádná omezení z tohoto práva neupravuje, ale mohou být nastolena, a to pouze zákonem. V trestním řízení mohou být například nařizeny odposlechy, zdržení zásilky atd.⁶⁰ Další výjimky tohoto ustanovení jsou pro osoby, které jsou ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, kdy se jim korespondence ze zákona kontroluje, jediná korespondence bez kontroly je mezi obviněným a obhájcem. Porušení tohoto článku Listiny může mít za následek buď zásah do práva na ochranu osobnosti⁶¹, nebo dokonce trestný čin porušování tajemství dopravovaných zpráv⁶².

Obviněný je pojem, který upravuje Listina základních práv a svobod v čl. 40 a také ve svém čl. 36. Dále se jeho právní úprava objevuje jak jinak než v trestním řádu. Není to jasný a konečný pojem. Rozlišuje se podle toho, v jakém stádiu je trestní řízení, které se proti osobě vede. Skládá se dohromady ze 4 fází. *Podezřelý*, ten proti komu se nebylo ještě zahájeno trestní stíhání, ale již byl zadržen nebo také ve zkráceném přípravném řízení může být i oznámeno podezření. *Obviněný* je ten, proti komu bylo zahájeno trestní stíhání. *Obžalovaný*,

⁵⁹ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 13

⁶⁰ zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v platném znění, §§ 86, 87, 88

⁶¹ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří SVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. Občanský zákoník: komentář. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, xxiv, 1416 p. ISBN 978-807-1798-811, §§ 11 – 15

⁶² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, § 182

je osoba obviněná, u které bylo nařízeno hlavní líčení. *Odsouzený*, osoba nad kterou byl již vynesen pravomocný rozsudek či trestní příkaz.⁶³

Výjimka, kterou mají umožněnou policejní orgány, je odposlech a záznam telefonních hovorů. Což jim umožňuje, v rámci trestního stíhání, zjištění důležitých informací pro vyšetřování. Ale jsou povinni postupovat podle ustanovení trestního řádu a zákona o Policii České republiky. O tomto pojednává Ústavní soud ve svém rozhodnutí č. 29/2001 Sb..r.us.

3.4 Svoboda pohybu a pobytu

Svoboda je jednou ze základních vlastností člověka, zejména tato, která umožňuje každému z nás svobodně se rozhodovat o tom, v jaké zemi a její konkrétní části chceme žít. Listina ji ukotvila takto: „*Svoboda pohybu a pobytu je zaručena*“⁶⁴. V kontextu s ústavami evropských států, je to právo, které je zakotveno téměř v každé z nich. S výjimkou států Lucembursko, Dánsko, Francie a Belgie, což ale neznamená, že by občané těchto zemí byli nějak omezováni, ale spíš toto právo navazuje na jiná ustanovení. Nadto je ale toto právo ukotveno v pramenech Evropské unie. Kde se všem občanům evropské unie umožňuje volné vycestování do členských států a to především kvůli rovným pracovním možnostem v unii. Díky tomu také byly zrušeny hraniční kontroly. Provádějícím zákonem k tomuto pojednání je například zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech nebo zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.⁶⁵

Azyl znamená, pokud stát poskytuje na svém území ochranu občanovi jiného státu, který uprchl ze své země kvůli pronásledování či z jiných závažných důvodů. Těmi například může být rasová nebo náboženská diskriminace, politické konflikty. Osoba, která má azyl mimo svůj stát, se označuje za uprchlíka. Jako takový má svá práva. Stát, který mu poskytuje azyl, nemá právo ho vydat, pokud

---

⁶³ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8

⁶⁴ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 14 odst. 1

⁶⁵ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X, s. 706

by tím byl ohrožen uprchlíkův život. To jest ukotveno v mezinárodním obyčejovém právu a tudíž závazné pro všechny státy. Znaky uprchlíka dle Ženevské úmluvy: 1. nacházet se mimo svou vlast, 2. hrozba skutečným nebezpečím, 3. nebo vážné ublížení či škoda, 4. absence ochrany vlasti, 5. Důvod musí uznávat Ženevská úmluva.⁶⁶

Judikát k respektování práva na soukromí, sp. zn. Pl. ÚS 4/02, sv. 28, náleží č. 136 se vyjadřuje k čl. 14 odst. 1, každý má právo se na území České republiky pohybovat a zdržovat kdekoli. Každý z nás má v občanském průkazu uvedeno trvalé bydliště. Ale tento článek nikoho nezavazuje k tomu, že by musel své skutečné bydliště oznamovat veřejné moci, pokud se neztotožňuje s trvalým bydlištěm nahlášeným. Je to každého soukromá věc, kde se dlouhodobě či krátkodobě fakticky zdržuje.

K tomuto právu každého z nás se vztahuje také ochrana vlastnických práv, „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu“⁶⁷, právo na svobodnou volbu povolání a právo svobodně podnikat, právo na vzdělání a ochranu životního prostředí.⁶⁸ To znamená, že kdokoli si může svobodně vybrat, jakou školu chce studovat, ať už jde o střední školu či vysokou školu. Výběr povolání je také na každém zvlášť, koho co bude bavit nebo na co který člověk má požadovanou kvalifikaci. Dáno každému jedinci je také právo podnikat si v čem bude chtít, pokud to samozřejmě nebude v rozporu se zákonem. A při svém podnikání se bude řídit řádně příslušných právních předpisů, které podnikání upravují a stanovují mu jisté meze.

Vlastnictví je komplikovaný pojem z hlediska ústavního pojetí. Hlavním principem tohoto práva je rovnoprávnost. Je to takzvaný základ moderního ekonomického systému. Každý z nás se cítí svobodně, pokud si může pořídit do svého osobního vlastnictví něco, co uspokojuje jeho přání a představy. Za

---

⁶⁶ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, str. 18

⁶⁷ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 11 odst. 1

⁶⁸ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, str. 367

základní právo bylo vlastnictví označeno již v roce 1789 v Deklaraci práv člověka a občana.⁶⁹

*„Každý, kdo se oprávněně zdržuje na území České a Slovenské Federativní Republiky, má právo svobodně je opustit.“*⁷⁰ Ne vždy toto právo bylo u nás umožňováno. V roce 1960 nebyla tato svoboda pohybu a pobytu a především k vycestování z vlasti zakotvena v Ústavě Československé socialistické republiky. Od roku 1990 je svoboda svobodně opustit vlast zaručena. Pojem oprávněně je v tomto ustanovení zmíněn především kvůli problematice cizinců. Opustit Českou republiku lze překročením státní hranice a po předložení cestovního pasu. Kdo a kdy musí cestovní doklad předložit a na koho se tato povinnost nevztahuje, upravuje zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech. Spojení *Česká a Slovenská Federativní Republika*, které je uvedeno i v článku 14 odst. 4, je upraveno v opatřeních spojených se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky.⁷¹

Ale i tento článek má omezení v podobě odstavce třetího: *„Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.“*⁷² Je zde uveden taxativní výčet pěti případů, u kterých lze omezení této svobody nastolit. Dále musí splňovat výše uvedené uzákonění a nevyhnutelnost. V praxi to mohou být případy trestně stíhané osoby, která má soudní zákaz vycestovat ze země nebo soudní příkaz, že se osoba nesmí z nějakého důvodu přiblížit k osobě druhé, například z důvodu fyzického napadení. V rámci ochrany zdraví to může být podle příslušného zákona nebezpečí z šíření vážné či až smrtelné nákazy. Veřejný pořádek může dle zákona narušovat například nepříkladný fanoušek na fotbalovém utkání, který tam bude mít pro další následné zápasy policejní zákaz

---

⁶⁹ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 729

⁷⁰ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 14 odst. 2

⁷¹ Ústavní zákon č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, čl. 1 odst. 2

⁷² WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 14 odst. 3

vstupu. A v neposlední řadě ochrana přírody, může být zákonem stanové místo, chráněné krajinné oblasti, kam by člověk, kvůli možnému poškození a narušení přírodního klidu, neměl a nesmí vstupovat.⁷³

„Každý občan má právo na svobodný vstup na území České a Slovenské Federativní Republiky. Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti.“⁷⁴ Toto právo má každý občan České republiky bez výhrady. Žádná fyzická osoba ani státní orgán mu toto právo nemohou odepřít. Občan České republiky má díky tomu výhradní právo zdržovat se, mít bydliště a svůj domov ve své vlasti a toto právo mu nemůže nikdo odepřít, tudíž je to právo bez možnosti omezení. První věta tohoto odstavce je také provedena v mezinárodním dokumentu a to v čl. 12 odst. 4 Mezinárodního paktu občanských a politických práv, *„Nikdo nesmí být svévolně zbaven práva vstoupit do své vlastní země“*. Nikdo také občana České republiky nemůže nutit svou vlast opustit, ať už by byly důvody jakékoli. Toto mezinárodně zajišťuje čl. 3 Protokolu 2 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách, který říká: *„Nikdo nebude ať individuálně nebo hromadně, vyhoštěn z území státu, jehož je státním občanem“*.

Odstavec pátý článku 14 Listiny, dává České republice právo vyhostit takzvané nežádoucí osoby z území státu. Věta uvedeného odstavce se vztahuje výhradně na cizince. *„Cizinec může být vyhoštěn jen v případech stanovených zákonem.“* Meze tomuto ustanovení dává Protokol č. 2 čl. 4 k Úmluvě o lidských právech a základních svobodách, a to proti hromadnému vyhoštění cizinců. Ke konkrétnímu aktu vyhoštění může dojít až po vydání individuálního rozhodnutí příslušného státního orgánu. Nežádoucí osobu jako takovou upravuje zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Podle § 154 se za nežádoucí osobu považuje cizinec, který nemůže být na území státu, protože by mohl ohrozit jeho bezpečnost, vážně narušit veřejný pořádek, veřejné zdraví, ochranu práv a svobod druhých nebo jiný obdobný zákonem chráněný veřejný zájem, které mimo jiné vyplývá z mezinárodních smluv.

---

⁷³ KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X, s. 709

⁷⁴ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 14 odst. 4

4. Nedotknutelnost duševní

Posledním bodem dělení nedotknutelnosti osoby je nedotknutelnost *duševní*. Pod tuto část nedotknutelnosti spadají články hlavy druhé oddílu prvního Listiny základních práv a svobod, a to článek 10 a pak články 15 a 16. Jedná se o ty články, které zahrnují práva člověka po stránce myšlenkové a převážně založené na osobním názoru a přesvědčení. I tuto kapitolu budu vést stejným směrem jako ty předchozí. Tedy základní ústavní pozice daných článků, zákonné provedení, možnost jejich omezení a klíčová judikatura soudu.

4.1 Právo na zachování lidské důstojnosti

Tato kapitola krom lidské důstojnosti zahrnuje také osobní čest, dobrou pověst a ochranu jména. Řadí se mezi stejně důležitá práva, jako jsou práva na fyzickou nedotknutelnost osoby. Všechna tato práva jsou také pod ochranou občanského práva, správního a trestního práva. V Listině je to upraveno takto: „*Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.*“⁷⁵ Na tato práva můžeme hledět ze dvou hledisek. Za prvé jde o práva konkrétní osoby a za druhé o celkový veřejný názor o osobě. Vždy nemusí jít pouze o fyzickou osobu, právo na ochranu dobré pověsti náleží i právnických osobám. Také se nerozlišuje v tomto právu, zda jde o občana ČR nebo o cizince. Porušení těchto práv, může nastat verbálně, písemně, ale i obrazem, pokud sdělení obsahuje lživý či jinak poškozující údaj.⁷⁶ Článek 10 Listiny se dostává do konfliktu zejména s článkem 17 odst. 2 Listiny, který každému přiznává právo na vyjádření svého názoru, a to jak písemně, slovem nebo obrazem. Určuje pomyslné hranice, kam až právo na svobodný názor může zajít a kdy už by se jednalo o porušení základních lidských práv.

Rozhodnutím Ústavního soudu IV. ÚS 88/05, ve věci stížnost na vadné rozhodování o nákladech řízení, kterým se stěžovatel hájil porušením jeho práv

---

⁷⁵ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 10 odst. 1

⁷⁶ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s.368

zaručených Listinou a to konkrétně čl. 10 odst. 1 a čl. 36 odst. 1, bylo stížnosti vyhověno. Ale čl. 10 odst. 1 Listiny shledal Ústavní soud jako irelevantní k dané věci. Náklady řízení nijak nezasahují do oblasti práva na důstojnost a dalším, co k nim náleží. Nejedná se o žádné duševní právo, které by bylo obsaženo a tím pádem i chráněno touto částí Listiny základních práv a svobod.

4.2 Právo na svobodu myšlení

Práva uvedená v této části, vychází jen a pouze z vnitra každého jedince. Může na ně mít vliv prostředí, ve kterém člověk vyrůstal, výchova, životní zkušenosti. Vychází z každého jedince individuálně. „*Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.*“⁷⁷ K tomuto osobitému právu se váže i několik zákonných opatření. Například § 2 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, pojednává také o svobodě náboženského vyznání. Zde je právo nezletilých dětí upraveno tak, že každý má svou svobodnou vůli, zda bude vyjadřovat nějaké vyznání nebo bude bez vyznání. Rodiče zde mají funkci pouze regulační, což doplňuje článek 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Dále je tu úprava trestního zákona č. 40/2009. Omezování svobody vyznání § 176, uvádí, že člověk, který by jedince násilně nabádal k nějakému náboženskému jednání nebo naopak by mu v takovém jednání bránil, může být za to odsouzen až na jeden rok odnětí svobody. Náboženské vyznání také může znamenat výjimku, a to zejména uzákoněnou v zákoně č. 585/2004 Sb., branný zákon, v platném znění, kde § 6 jasně říká, že „*Voják v záloze může odmítnout vykonávat mimořádnou službu z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání.*“ Tomuto ustanovení dopomáhá i Listina svým výrokem z článku 15 odst. 3, že „*Nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským vyznáním. Podrobnosti stanoví zákon.*“

---

⁷⁷ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 15 odst. 1

Následující článek 16 Listiny nahlíží na předchozí detailněji a to v právu na svobodné projevení individuálních myšlenkových názorů. „Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachovávání obřadu.“⁷⁸ Následovně tu samou myšlenku do hloubky rozvíjí čl. 18 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Ten vykládá dosti obdobně, jako je tomu v článku 16 Listiny, že zaručuje svobodu náboženství, že nikdo nesmí být k ničemu přinucován. Náboženství je volbou každého jedince zvlášť. Je to individuální možnost člověka se dát na jakoukoli víru on sám bude chtít. Oproti Listině má ale Mezinárodní pakt o občanských a politických právech ustanoveno, že „Státy, smluvní strany Paktu, se zavazují respektovat svobodu rodičů“, a to ve volbě náboženského vyznání a výchově pro své děti. Toto právo platí nerozdílně i pro poručníky dětí.

Další mezinárodní úprava je obsažena v člancích 26 a 27 MPOPP⁷⁹. Zakazují diskriminaci náboženských menšin. Což zahrnuje jakékoli upírání lidem jiného náboženství užívání veřejných společenských prostor, nelze jim zakazovat jejich tradice a zvyky nebo jiné utiskování a omezování jejich víry. Omezování náboženských sešlostí je také upraveno v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákon, v platném znění, konkrétně v § 356, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Nikdo nesmí nikomu zabraňovat v sešlostech, které mají nějakou náboženskou iniciativu, která ale samozřejmě nesmí být v rozporu se zákonem. Nelze ani takové skupiny jakkoli diskriminovat nebo proti nim podnikat shromažďovací odsuzující akce.

Svobodu projevu náboženství nebo víry. Správu církevních a náboženských záležitostí, upravuje nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 6/02. Náboženská svoboda není zaručena pouze na úrovni vnitrostátní ale také mezinárodní. Pokud vnitrostátní úprava obsažená v Listině má vyšší ochranu práv než jak je upravují uvedená ustanovení mezinárodních smluv, musí být aplikována přednostně.

---

⁷⁸ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506, čl. 16 odst. 1

⁷⁹ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN. www.osn.cz [online]. New York, 1966 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

Článek 9 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobodách úzce souvisí s článkem 15 listiny v rámci zajištění svobod nejen v rámci náboženství. Ale také s článkem 16 listiny, kde je zmíněno omezení těchto práv, které lze pouze zákonem a v případech nezbytně nutných pro zajištění bezpečného a řádného fungování státu. Také zde stojí určitě za zmínění článek 2 odst. 4 Ústavy, kde se píše, že každý smí dělat vše, co zákon výslovně nezakazuje.

4.3 Právo na svobodu vědeckého bádání a svobodu umělecké tvorby

Poslední část práv, která zahrnují nedotknutelnost osoby, navazuje na předchozí kapitolu. Zde má uvedené právo jinou, speciální význam. Jde také o svobodu myšlení, ale v rovině vědeckého bádání a umělecké tvorby. „*Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby je zaručena.*“⁸⁰ Lze k tomuto odstavci také zařadit čl. 17 Listiny, kde je zakotvena svoboda projevu a právo na informace. Omezení tohoto práva je možné pouze ve spojení opět s čl. 17 Listiny odst. 4, který uvádí, že to lze pouze s použitím příslušného zákona za taxativně daných podmínek. Jsou to práva, která vyvíjí budoucnost společnosti. Umění rozvíjí lidskou mentalitu, kreativitu a řadí se do prvků lidské kultury. Vědecké bádání má spoustu podob. Existuje hodně odvětví, například technologické, medicínské, přírodovědecké. Jde o systematické postupy, které dosahují výsledků, které pro společnost znamenají různá nová objevení a skutečnosti k dosažení nových poznatků.

Hlavním místem pro rozvoj těchto práv jsou vysoké školy, což je upraveno v příslušném zákoně o vysokých školách.⁸¹ Nezávislost těchto práv zajišťuje akademická půda a její samospráva. To spočívá v tom, že si pracovníci a studenti daných škol mají právo volnit svobodně osoby do orgánů školy. Bez této svobody by téměř neměla význam studia na vysokých školách. Druhým záchytným bodem těchto specifických práv je po vysokých školách Akademie věd České republiky, kterou upravuje také příslušný zákon č. 283/1992 Sb. Jedná se o neuniverzitní,

---

⁸⁰ WAGNEROVÁ, Eliška a kol., Listina základních práv a svobod: komentář. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506 čl. 15 odst. 2

⁸¹ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění

vědeckou organizaci, která má také svou vlastní samosprávu. Zahrnuje několik vědeckých pracovišť. Její orgány určí její detailní provoz a financuje se ze státního rozpočtu.⁸²

Usnesení Ústavního soudu pod názvem Právo na soudní a jinou právní ochranu. Svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby. Svoboda projevu. se sp. zn. IV. ÚS 606/03, ukotvuje svobodu projevu, jako znaku demokratické společnosti. Vědecké poznatky a umělecká díla slouží k výměně nápadů a úsudků. Také říká, že umělci a ti, kteří propagují či rozšiřují jejich díla, však nejsou imunní před možností, že jejich právo na svobodu projevu, zakotvené v článku 10 odst. 2 Úmluvy, bude omezeno. Kdokoliv vykonává svoji svobodu projevu, bere na sebe, v souladu s jednoznačným zněním druhého odstavce čl. 10 Úmluvy, "povinnosti a odpovědnost", jejich rozsah bude záviset na dané konkrétní situaci a prostředcích, které používá.

---

⁸² KLÍMA, Karel. Komentář k Ústavě a Listině. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X, s. 714

5. Problémy koncepce nedotknutelnosti v Listině

Zde uvedu úpravu dvou institutů, které jsou ze zákona připuštěny, jako takzvané možné omezení základních lidských práv a svobod. Konkrétně se u obou případů jedná o osobní svobodu člověka. V prvním případě se jedná o úpravu vazby v rámci České republiky, jako proces, kterým si policejní orgány dopomáhají k vyšetření různých trestních činů. Druhý příklad omezení je Evropský zatýkací rozkaz. Jak již název napovídá, jedná se o institut využívaný v rámci členských států Evropské unie, který nahradil na jejich území extradici.

5.1 Vazba

Vazba je zákonné omezení osobní svobody, kterou Listina základních práv a svobod zaručuje ve svém čl. 8. V tom samém článku je také jasně konstatováno, jakým způsobem může být toto právo omezeno. Vazba je jedním z možných způsobů onoho omezení. Jedná se o omezení osobní svobody z důvodů trestního řízení.⁸³ Upravena je zákonem č. 141/1961 Sb., trestní řád a to v hlavě čtvrté oddíl první. § 67 tohoto zákona se zabývá tím, z jakých důvodů je možné osobu zbavit této osobní zaručené svobody. Jedná se vlastně o zajištění osoby v případech, pokud požadovaného nelze docílit jiným způsobem, než je zasahování do jeho lidských práv. Pokud ale osoba splňuje jednu ze tří záporných podmínek uvedených v § 67 trestního řádu, je vazba nezbytná pro následné vyšetřování. Uvedený paragraf zná vazbu *útěkovou* - když je podezření, že by obviněný mohl utéct do ciziny nebo se skrývat na území České republiky, *koluzní* – pokud by obviněný mohl jakkoli ovlivnit případné svědky, nebo mařit důležité důkazy, *předstízná* – jedná-li se o obviněného, u kterého je pravděpodobnost, že bude opakovat trestnou činnost, nebo že by nekonaný trestný čin dokončil.⁸⁴ Obviněný má však také svoje práva. Zatknutí obviněného může proběhnout jen s písemným příkazem soudu, kterému musí být obviněný do 24 hodin předán, pokud by se tak nestalo, musí být zatčená osoba propuštěna. Písemný příkaz soudu musí obsahovat konkrétní identifikační údaje dané osoby, aby nemohlo dojít k žádnému

---

⁸³ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 712

omylu. Do dalších 24 hodin musí být osoba zatčena soudem vyslechnuta a buď propuštěna na svobodu, nebo vzata do vazby. Vzetím do vazby má obviněný právo na obhájce. Může si vybrat svého nebo mu bude přidělen *ex offio*⁸⁵.

Trestní řád také vymezuje, za jakých podmínek je možná jaká délka vazby. Všeobecně je vazba možná jen na nezbytně dlouhou dobu. Pokud pominou důvody vazby a není to v rozporu s některým z ustanovení trestního řádu, musí být obviněný propuštěn z vazby. Dobu vazby vymezuje trestní řád, je odstupňována od jednoho do čtyř let, podle závažnosti trestného činu.

Mladiství mají pro vazbu speciální právní předpis, zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Zde nastává nutnost vazby pouze v mimořádných případech. Pokud takové mimořádné okolnosti nastanou, nesmí trvat déle než dva měsíce a v případech těžkého provinění ne déle než půl roku. V neobvyklých případech může být i prodloužena. Pokud mladiství nedosáhl osmnácti let, musí být oddělen ve vazbě od dospělých.

Trestný čin upravuje Listina základních práv a svobod ve svém článku 39, jen zákon stanoví, co je trestným činem. Speciálně ho dále upravuje také trestní zákon v § 1, kde je uvedeno, že trestní zákon ochraňuje společnost a ústavní zřízení ČR a také oprávněné zájmy fyzických a právnických osob.⁸⁶

5.2 Evropský zatýkací rozkaz

Institut, který funguje v rámci států evropské unie. Upravuje ho rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Svým přijetím a následnou platností od 1. ledna 2004, vystřídal institut vydávání osob. Je to vlastně zjednodušené vydávací řízení mezi členskými státy Evropské unie.

Ukládá povinnost soudům členským státům, aby uznávaly tyto rozkazy od ostatních členských států. Jedná se vlastně o to, že jde o další omezení osobní

---

⁸⁵ Tvz. nutná obhajoba, z úřední povinnosti

⁸⁶ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 659

svobody, ale v rámci celé Evropské unie. Pokud se osoba, která má být například v České republice buď ve výkonu trestu odnětí svobody, trestně stíhána nebo v ochranném opatření spojeného se zbavením osobní svobody, nachází mimo republiku, ale zároveň v některém ze států evropské unie, vydá Česká republika, jako vystavující stát (resp. jeho orgány k tomu příslušné), zatýkáci rozkaz. Ten bude pro členský stát, jakožto stát vykonávající zatýkáci rozkaz, ve kterém se hledaná osoba zdržuje, pokynem k zatčení a předání do státu vystavujícího, tedy do České republiky.⁸⁷

Tři výše uvedené důvody, pro které se může evropský zatýkáci rozkaz vydat, jsou ještě hraničeny výší trestů. U pravomocného odsouzení k trestu odnětí svobody a ochranné opatření musí být v délce trvání minimálně na *čtyři měsíce* a u trestního stíhání to musí být za trestný čin s minimální sazbou více než jeden rok odnětí svobody či ochranného opatření. Členský stát, který má zatýkáci rozkaz vykonat, jej může také zamítnout. Jde o případy, kdy vykonávající stát má na daný trestný čin amnestii, nebo pokud již požadovaná osoba byla ve vykonávajícím státě pravomocně odsouzena či zproštěna viny za tentýž trestný čin, zde se aplikuje zásada „*ne bis in idem*“⁸⁸ a také pokud nemá vyžadovaná osoba dostatečný věk, který ji ve vykonávajícím státě činí trestně neodpovědnou. Odmítnout lze i za jiných, řádně odůvodněných důvodů, které jsou uvedeny v Rámcovém rozhodnutí Rady.

Evropský zatýkáci rozkaz musí být samozřejmě přeložen do jazyka státu, ve kterém se má vykonávat. Musí popisovat dostatečně konkrétně požadovanou osobu, aby bylo jisté, o koho se jedná a další potřebné náležitosti, které jsou předepsány a požadovány ve formuláři pro tento justiční krok. Ten zahajuje svou žádost výrokem: *Tento zatýkáci rozkaz byl vydán příslušným justičním orgánem. Žádám, aby níže uvedená osoba byla zatčena a předána za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s omezením svobody.* Dále v něm musejí být vypsány povinné údaje, bez kterých by pozbyl platnosti. Těmi základními jsou jméno a příjmení, pokud existuje tak přezdívkou, pohlaví státní příslušnost, datum narození a místo, adresa trvalého nebo

---

⁸⁷ Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkáci rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy

⁸⁸ Právní princip, který vyjadřuje, že nelze dvakrát rozhodovat o tomtéž.

známého bydliště, jazyk, kterému osoba která je vyžadována rozumí. Mezi specifické požadavky, které formulář obsahuje, jsou zvláštní znamení či charakteristický popis osoby a pokud jsou dostupné tak otisky prstů, DNA nebo fotografie. Z úředního hlediska nesmí chybět rozhodnutí soudu, na jehož základě je rozkaz vydáván a údaje o délce trestu a jeho popis. Na konci samozřejmě nesmí chybět označení justičního orgánu, který evropský zatýkací rozkaz vydává.⁸⁹

---

⁸⁹ Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy

6. Základní komparatistika

V této části práce bych chtěla porovnat, zakotvení základních lidských práv a svobod v ústavních úpravách vybraných evropských států. Vyzvednout jejich odlišnosti nebo naopak podobnosti s úpravou v České republice a také jejich základní historickou posloupnost, která někde na současné úpravě v jistém měřítku částečně navazuje nebo je dokonce zachována dodnes.

6.1 Velká Británie

Spojené království Velké Británie a Severního Irska je evropský ostrov, skládající se ze čtyř zemí, a to z Anglie, Skotska, Walesu a severního Irska. Vévodí zde především Anglie a všechny státy mají společnou, nerozdílnou ústavu. Ústavní systém ve Velké Británii se nazývá parlamentní monarchie, kterou vede „král a jeho parlament“⁹⁰, v odkazu na současnou situaci je to její veličenstvo královna Alžběta II. Systémem právní kultury patří k angloamerickému právu.

Největším a nejvýznamnějším rozdílem od většiny ústavních systémů zemí světa je to, že ústavní systém Velké Británie je založen na historických kořenech, nemají psanou ústavu. Nepsaná ústava se skládá ze soudních precedentů, královských prerogativ⁹¹, ústavních zvyklostí a také historických aktů, které se zabývají lidskými právy. Části, nebo také dokumenty, ze kterých vychází, jsou Magna charta z roku 1215, Prosba o práva z roku 1628, Habeas corpus z roku 1679, Listina práv z roku 1689 a Zákon o nástupnictví z roku 1701. Tímto se řadí mezi jediné tři demokratické země světa, které nemají kodifikovanou ústavu. Těmi zbývajícimi dvěma jsou Izrael a Nový Zéland. Tudíž ani žádný konkrétní soupis základních práv a svobod Velká Británie nemá. Práva jednotlivce upravuje společenská smlouva, která říká „*každý může činit to, co není zakázáno právními normami*“.

---

⁹⁰ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s.717

⁹¹ Výsadní práva panovníka (udělování milostí, uzavírání smluv atp.)

Velká Británie se straní od Listiny základních práv Evropské unie Protokolem č. 30 k Lisabonské smlouvě a to z obav, že by do jejich obyčejových práv, mohl zasahovat Evropský soudní dvůr nebo Evropská komise, konkrétně jde o ochranu britské průmyslové a sociální legislativy. Tento konflikt je zahrnut v článcích 28 a 30 Listiny, které se zabývají právě pracovním právem. Článek 28 Listiny nabízí možnost stávky v případě konfliktu zájmů mezi zaměstnavateli a pracovníky, ale právo na stávku v Británii nemají. Proto je tu právě například kvůli tomuto ochrana v podobě Protokolu.

K tomuto Protokolu, se také připojilo Polsko a následně také my, Česká republika. Polsko se oficiálně připojilo v roce 2007, především z obavy, že by občané Německa mohly po Evropském soudním dvoru nárokovat právo na území západního Polska, což je velmi podobná situace té naší, České republiky, která se k tomuto Protokolu hlásí zejména kvůli ochraně Benešových dekretů. Pro Českou republiku je sice právně závazná Listina od 7. prosince 2010, ale Protokol s tím spjat nebyl. Byl dán jen příslib, že vejde v platnost s přístupovou smlouvou nového členského státu k Unii. Tak se mělo stát 1. července 2013 přístupem Chorvatska, ale nestalo. Protokol není dosud platný.⁹²

Protokol č. 30 o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království obsahuje 2 články. Ve svém prvním článku říká, že *„Listina nerozšiřuje možnost Soudního dvora Evropské unie ani jakéhokoliv soudu Polska či Spojeného království shledat, že právní a správní předpisy, zvyklosti nebo postupy Polska či Spojeného království nejsou v souladu se základními právy, svobodami nebo zásadami, které Listina potvrzuje“*. Čímž vlastně interpretuje ochranu před možným zásahem do práv vázaných zemí a jejich občanů.

Není to jediný dokument v rámci evropské unie, ke kterému byla Británie zdrženlivá. Již dříve, roku 1989, Velká Británie nesouhlasila jako jediná ze společenských států s Chartou základních sociálních práv zaměstnanců. Zde mají v rámci Společenství výjimku v podobě protokolu, který je součástí Maastrichtské smlouvy, tzv. Protokol o sociální politice. Díky tomuto se Velká Británie nepodílí

---

⁹²MINISTERSTVO ZAHRAŇIČNÍCH VĚCÍ, odbor komunitárního práva. Věc: Protokol o uplatňování Listiny základních práv EU v České republice (tzv. český protokol) [e-mailová komunikace]. 2013 [cit. 11.12.2013].

na společné sociální politice.⁹³ Británie má i další doložky, které ji specifikují od ostatních členských států. Například nesouhlasila do budoucna s přijetím eura, tedy odmítla Hospodářskou a měnovou unii a také zavrhl možnost připojení se do schengenského prostoru⁹⁴, tj. hraniční přechody bez kontrol.⁹⁵ V současnosti se hovoří o dalším možném úniku a vzdálení se Velké Británie od Evropské unie a to v podobě možného odstoupení od Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ta vstoupila do systému Velké Británie v roce 1998 a umožňuje soudům napadat zákony parlamentu, které by byly v rozporu s ní. Podle slov britského premiéra Davida Camerona, zasahuje tento dokument příliš do suverenity Velké Británie. Na zmíněnou úmluvu se totiž ve Velké Británii odvolávají lidé, co mají být vyhoštěni, což se samozřejmě výkonným představitelům Británie nelíbí, a proto zvažují tento krok v podobě odstupu od uvedené Úmluvy.

6.2 Francouzská republika

Francie patří stejně jako Česká republika mezi země kontinentálního právního systému. Od našeho politického systému má odlišnost především v tom, že je to poloprezidentská republika. To znamená, že oproti České republice, má francouzský prezident rozsáhlejší pravomoci a prezident tam je vždy volen přímo občany. Nynější Ústava vychází z ústavy Páté republiky ze 4. října 1958⁹⁶. V roce 2000 došlo k poslední významné novelizaci ústavy, která se týkala zkrácení prezidentského mandátu.

Dalo by se říct, že Francie je jednou z významných kolébek lidských práv a svobod. Prvním nejvýznamnějším dokumentem, který upravoval lidská práva a tím byl předvojem první francouzské ústavy, byla Deklarace práv člověka a občana z roku 1789. Do jisté míry na úpravu tohoto dokumentu měla vliv

---

⁹³TOMANOVÁ, Kristýna. *Výjimky z Listiny základních práv Evropské unie*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, fakulta sociálních studií. Vedoucí práce JUDr. Mgr. Ivo Pospíšil, Ph.D.

⁹⁴ Viz. Příloha I.

⁹⁵ KLOKOČKA, Vladimír a Eliška WAGNEROVÁ. *Ústavy států Evropské unie: ústavní texty Belgie, Dánska, Finska, Francie, Irska, Itálie, Lucemburska, Německa, Nizozemí, Portugalska, Rakouska, Řecka, Španělska, Švédska, Velké Británie*. 1. vyd. Praha: Linde, 1997, 788 s. ISBN 80-720-1056-5

⁹⁶ 6. listopadu 1962 vzešla v platnost reforma ústavy, a to tím, že byla ustanovena přímá volba prezidenta. Je to stejně důležité datum, jako ústava z roku 1958.

americká deklaráce nezávislosti. Deklarace práv člověka a občana položila spolu s americkou deklarácí nezávislosti z roku 1776 základy demokracie evropským zemím, jak ji známe i dnes. Deklarace lidských práv, jak ji také můžeme nazvat, obsahovala sedmnáct článků, které upravovaly například svobodu každého člověka, svoboda myšlení a náboženské víry v mezích tehdejších zákonů a v posledním článku je již také zmíněna nedotknutelnost. Konkrétně nedotknutelnost vlastnictví, které bylo označováno za posvátné právo. To vše je začleněno i do současné ústavní úpravy Francie.

Stěžejní úpravou lidských práv ve Francii je Všeobecná deklaráce lidských práv. Byla přijata 10. prosince 1948 v Paříži na zasedání OSN. Tento den je označován díky tomuto aktu za Světový den lidských práv. Byl to první dokument vůbec, který upravil zákonná práva a povinnosti každého člověka. Nemá žádnou právní sílu, ale vycházejí z ní všechny úpravy dokumentů zabývajících se lidskými právy. Francie je mezinárodně vázána v rámci základních lidských práv Úmluvou na ochranu lidských práv a základních svobod, kterou přijala v roce 1974. Dále dozajista francouzskou Ústavou z roku 1958, ke které náleží preambule z roku 1946 a zásady na které odkazuje a jsou uznávány francouzskými zákony. A také již zmiňovaná Deklarace lidských a občanských práv.⁹⁷

6.3 Slovenská republika

Slovensko je typem parlamentní republiky, stejně jako je tomu v České republice. Má jasně danou hlavu státu, tedy prezidenta a také hlavu vlády, tedy premiéra. Pravomoci prezidenta jsou oproti poloprezidentské Francii oslabeny. Stejně jako předchozí Francie patří také pod kontinentální právní systém. Ochranu základních lidských práv a svobod poskytuje Ústava Slovenské republiky. Zde budeme malinko vnímat podobnost s Českou republikou. Po rozpadu Československé federativní republiky, vznikla samostatná Ústava pro Českou republiku i pro Slovenskou republiku. Naopak s Listinou základních práv

---

⁹⁷ KLOKOČKA, Vladimír a Eliška WAGNEROVÁ. Ústavy států Evropské unie: ústavní texty Belgie, Dánska, Finska, Francie, Irsko, Itálie, Lucemburska, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Velké Británie. 1. vyd. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-720-1056-5

a svobod tomu bylo jinak. Listina základních práv a svobod zůstala a je platná a účinná pro Českou republiku dodnes. Oproti České republice má Slovensko upravena Základní lidská práva a svobody přímo a pouze ve své Ústavě, v hlavě druhé. Ta se dělí ještě na dalších osm oddílů.

První z nich upravuje základní zásady pro úpravu základních práv a svobod, druhý pokračuje v základních lidských právech, jako jsou právo na život, na soukromí, zakazuje mučení atd. Národnostní menšiny a jejich práva jsou upraveny v oddíle čtvrtém a presumpci nevinny konstatuje oddíl sedmý této hlavy.⁹⁸ Druhý oddíl, hlavy druhé se zabývá právě občanskými právy a svobodami, které souvisí právě s nedotknutelností jako takovou.

Dalo by se říct, že je to téměř totožný přepis Listiny základních práv a svobod, hlavy druhé, oddílu prvního, jak ho známe my. S jedním konkrétním odlišením, že slovenská ústava oproti Listině v posledním článku uvedeného oddílu v článku 25 upravuje povinnost občanů bránit svou vlast. Tuto povinnost Listina základních práv a svobod občanům České republiky takto výslovně neukládá.

Dále je také Slovensko vázáno různými mezinárodními dokumenty, které se zabývají ochranou lidských práv. Jako je například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.⁹⁹

---

⁹⁹ Ústavy států Evropské unie. Překlad Vladimír Klokočka. Praha: Linde, 2005, 335 s. ISBN 80-720-1556-7.

7. Nadstátní prameny nedotknutelnosti osoby

7.1 Mezinárodní smlouvy

Nedotknutelnost osoby je zakotvena v mezinárodních smlouvách. Dle čl. 10 Ústavy České republiky od 1. 6. 2002, po tzv. euronovele, mají mezinárodní smlouvy aplikační přednost před zákonem a jsou součástí českého právního řádu. K těmto smlouvám patří zejména Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, Úmluva o otroctví a mnoho dalších.

Mezinárodní smlouvy můžeme rozdělit do několika skupin. Rozdělení do kategorií má velký význam pro jejich správný výklad. Můžeme je dělit podle počtu smluvních stran na dvoustranné, vícestranné a mnohostranné. Dle formy na písemné a ústní nebo obsahu smlouva na politické hospodářské a jiné. Uzavírat tyto smlouvy má pravomoc hlava státu.¹⁰⁰

Vznikem České republiky 1. 1. 1993 jsme převzali všechny mezinárodní závazky České a Slovenské socialistické federativní republiky. K těmto závazkům mimo jiné patří Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, který byl sepsán na schůzi OSN v roce 1966 v New Yorku. Některé státy tento dokument, který občanům především dává záruku dodržování jejich základních lidských práv, odmítly podepsat, například Čína. U nás byl ratifikován v roce 1975 a publikován ve Sbírce zákonů jako vyhláška Ministerstva zahraničních věcí Československé socialistické republiky č. 120/1976 Sb.¹⁰¹

Ratifikace je slovo složené z latinských slov *ratus*, což v překladu znamená schválený a *facere* – dělat. Je akt schválení mezinárodní dohody mezi státy v písemné podobě, která se musí řídit příslušným mezinárodním právem. Vždy ratifikaci provádí hlava státu. Dohodou se myslí například mezinárodní úmluva,

---

¹⁰⁰ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, str. 326

¹⁰¹ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN. www.osn.cz [online]. New York, 1966 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

smlouva, charta nebo také ujednání. „V České republice je ratifikace mezinárodních smluv svěřena prezidentu republiky. U některých mezinárodních smluv musí být s ratifikací vysloven souhlas oběma komorami Parlamentu České republiky. Ústava takový souhlas vyžaduje u smluv podle čl. 10a, kterými jsou některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizace.“¹⁰²

K tomuto je vzorným příkladem nález Ústavního soudu ze dne 25. června 2002 ve věci návrhu na zrušení § 5 odst. 1 věty druhé a § 8 odst. 3 věty druhé zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. Kde v tomto návrhu Ústavní soud rozhodl ustanovením o zrušení výše uvedených paragrafů, výše zmíněného zákona a to ke dni 31. března 2003. A to z toho důvodu, že byli uvedené právní předpisy v nesouladu s Listinou základních práv i svobod čl. 1 a čl. 3 odst. 1, tak ale i s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech čl. 26.

Nedotknutelnost osoby je tu vytknuta v části III. výše uvedeného paktu. Svoboda náboženského vyznání je uvedena v čl. 18 a oproti Listině základních práv a svobod navíc konkrétně upravuje v odstavci 4 svobodu, rodičů či poručníků, náboženského vedení svých dětí. Článek 17 naopak shrnuje vjedno nedotknutelnost obydlí, listovní a jiné tajemství, právo na důstojnost, rodinný a soukromý život¹⁰³. Listina základních práv a svobod má být a je v souladu s tímto paktem a spíše více specifikuje a konkretizuje danou problematiku.

Mezi další významné mezinárodní dokumenty v oblasti lidských práv patří Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen, Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a Úmluva o právech dítěte. V každém z nich je ukotveno lidské právo jako nepostradatelná složka moderního

---

¹⁰² KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 519

¹⁰³ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN. www.osn.cz [online]. New York, 1966 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

civilizovaného demokratického státu. Nedotknutelnost osoby je základem každého z nich.¹⁰⁴

Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace byla v Československé socialistické republice ratifikována roku 1966. Do dnešního dne k ní přistoupilo celkem 169 zemí světa. Prosazuje úpravu poměrů v zemích vůči všem etnickým menšinám. Orgán, který na tuto problematiku ve smluvních státech dohlíží, se nazývá Výbor pro odstranění rasové diskriminace. Tomu každé dva roky zavázané státy podávají zprávy o tom, jak jsou na tom s touto problematikou a výbor jim dá v odpovědi své stanovisko, co by mělo být jinak, aby náhodou nedocházelo k porušování úmluvy. Tento kontrolní orgán také řeší stížnosti osob jako jednotlivců. Pokud se někdo cítí dotčen na svých právech.¹⁰⁵

Dalším z uvedených významných mezinárodních dokumentů je Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Roku 1988 byla v Československé socialistické republice ratifikována. Úmluva apeluje na státy, aby zabránily takovému zacházení s lidmi, které je uvedeno v jejím názvu. Toto nepřístojné chování k lidem, je v základě zakotveno v Listině základních práv a svobod, což vlastně tato úmluva rozvíjí. V druhé části textu tohoto dokumentu je uveden také kontrolní orgán pro uvedenou problematiku s názvem Výbor proti mučení. Kontroluje smluvní země, zda dostávají závazkům, které jsou v úmluvě uvedeny. Zabývat se může také stížnostmi jednotlivců, či jiných států nebo nevládních organizací.¹⁰⁶

Úmluva o právech dítěte, je mezinárodní smlouva, která upravuje nezletilé občany států. Ty definuje tak, že je to každá osoba, která nedosáhla 18-ti let. Přijalo ji Valné shromáždění OSN dne 20. listopadu 1989 a k dnešnímu dni ji přijali téměř všechny státy světa s výjimkou USA a Somálska. A právě díky tomu je nejrozšířenějším dokumentem v historii lidských práv. Skládá se z celkem 54

---

¹⁰⁴ FLEGL, Vladimír. Ústavní a mezinárodní ochrana lidských práv. vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997, xliv, 292 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-717-9125-3

¹⁰⁵ Lidská práva: Nástroje na ochranu lidských práv - Další úmluvy. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN. Www.osn.cz [online]. 2005 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=6&subkap=31>

¹⁰⁶ Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání: Plnění mezinárodních úmluv. VLÁDA ČR. Www.vlada.cz [online]. 2006 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-proti-muceni-a-jinemu-krutemu--nelidskemu-ci-ponizujicimu-zachazeni-nebo-trestani-17700/>

článků. Kontrolní orgán se nazývá Výbor pro práva dětí OSN, který kontroluje smluvní státy, zda dodržují závazné ustanovení z Úmluvy. Smluvní státy musí naopak brát v potaz nařízení Výboru, která jsou pro ně závazná. Musí je splňovat a udržovat v požadovaných mezích, které jim Výbor doporučí. Státy, které jsou touto úmluvou vázány, musí upravit své právní předpisy, aby byly v souladu s články Úmluvy. Celkem zahrnuje ze široka čtyři skupiny práv dětí, a to:

Práva na život a přežití – zahrnují právo na život, přiměřenou životní úroveň, bydlení, výživu, zdravotní péči atd.

Práva na osobní rozvoj – zahrnují právo na vzdělání, svobodu myšlení a náboženství a přístup k informacím, ale také právo na hru a zábavu.

Práva na ochranu – zahrnují právo na ochranu proti všem druhům krutosti, vykořisťování a zneužívání, svévolnému oddělení od rodiny, ale i právo na ochranu proti poškozování v systému trestního práva.

Participační práva dětí – zahrnují právo dětí svobodně vyjádřit své názory a mít slovo v záležitostech ovlivňujících jejich život.¹⁰⁷

Pojem *dítě* je v českém ústavním právu bráno jako „nedospělý člověk“ nebo „potomek 1. stupně v řadě přímé“.¹⁰⁸ Z pohledu Listiny je dítě ochraňováno v čl. 32 odst. 3, že děti si jsou rovni, ať už se narodili v manželství, nebo mimo něj. Rodiče mají právo o své děti pečovat a vychovávat je, to je ustanoveno v čl. 32 odst. 4 Listiny. K tomu se však váže rodičovská zodpovědnost. Je to takový ochranný institut pro děti. Za dítě z hlediska občanského práva a dědictví se považuje vlastní zplozené dítě, osvojené dítě i nasciturus¹⁰⁹, dle výše uvedeného v této práci. Ale za dítě se nepovažuje dítě v pěstounské péči, alespoň z hlediska dědictví.

---

¹⁰⁷ Práva dětí: O Úmluvě o právech dítěte. ČESKÝ VÝBOR PRO UNICEF. www.unicef.cz [online]. 2011 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.unicef.cz/co-delame/kde-pusobime>

¹⁰⁸ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8, s. 138

¹⁰⁹ Nenarozené dítě, které má způsobilost nabývat subjektivní práva, pokud se narodí živé.

Bohužel ne všechny země světa se těmito mezinárodními smlouvami o lidských právech a svobodách řídí. Nebo nejsou některými z nich ani vázány. Svět je rozdělen do třech „kategorií“, v kterých se hledí rozdílně zejména na politická práva a občanské svobody. Svobodné, částečně svobodné a nesvobodné státy¹¹⁰. Amnesty International je významné světové hnutí za boj proti porušování základních lidských práv a svobod, ale přesto stejně bohužel slýcháváme děsivé příběhy ze světa, kde se dějí pro nás naprosto nepochopitelné věci, jak ze strany občanů (trestné činy), tak ze strany státu (trestní systém). Jako příklad vysoká míra trestného činu znásilnění v Indii, sexuální násilí na demonstrantkách v Egyptě nebo 3 roky vězení za homosexualitu v Kamerunu. Pro nás, občany České republiky, naprosto nepochopitelná realita, kterou mají občané jiných států denně před očima.

V dalších případech je to pro nás naprosto nepředstavitelné ukládání trestu smrti¹¹¹. Jsou samozřejmě diskuze s názory na tento absolutní trest PRO a PROTI. Především k případům, kde se jedná o brutální trestný čin vraždy. Ale v některých zemích je ukládán tento trest jen za to, že lidé nemají pro daný stát správné politické myšlení. V loňském roce bylo ve světě popraveno díky tomuto trestu 682 lidí. Do tohoto čísla však není započítán údaj „obětí“ z Číny, ta důsledně údaje o počtu vykonaných trestů smrti tají. V Pákistánu k němu mohou být odsouzeni jak dospělí, tak i mladiství za rouhání a v Saudské Arábii za homosexualitu či čarodějnictví. Většina vyspělých zemí používá při vykonávání trestu smrtící injekci nebo moderní plynové komory. V některých islámských zemích a to i v těch vyspělých, převládá způsob popravky ukamenování. Jak ukládá islámské právo Šaría, například cizoložnictví je zločin hodný trestu smrti. Což je samozřejmě jen úplný střípeček výčtu z toho, co se ve světě v rámci porušování lidských práv děje.¹¹² Podivuhodné je, že jednou z posledních zemí světa, která definitivně zrušila ve svém právním systému trest smrti, je Polsko. Konkrétně se

---

¹¹⁰ Viz. Příloha II

¹¹¹ Viz. Příloha III

¹¹² BEST, Cornelia C. Trest smrti v německo-českém porovnání. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 1996, 177 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-857-6556-X

tak stalo až letos, roku 2013. Přestože Polsko mělo podepsaný protokol č. 13 k Evropské úmluvě o lidských právech o zrušení trestu smrti již od roku 2002.¹¹³

7.2 Evropská unie

Důstojnost, svoboda, demokracie, rovnost, právní stát a dodržování lidských práv, to jsou všechno podstatné znaky Evropské unie, které jsou pro ni typické. Lidská práva a základní svobody byly konkrétně Evropskou unií upraveny dokumentem v podobě Listiny základních práv Evropské unie. „*V důsledku Lisabonské smlouvy se Listina základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000 ve znění upraveném dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku (dále jen „Listina“)* stala aktem právně závazným, který má stejnou právní sílu jako zakládací smlouvy EU“.¹¹⁴ Přesto má Česká republika, spolu s Polskem a Spojeným Královstvím, takzvanou výjimku a to v podobě Protokolu č. 30 o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie. Základní lidská práva a svobody upravuje v hlavě první a částečně i druhé. Hned v článku 1 hlavy první označuje lidskou důstojnost za nedotknutelnou. Článek druhý, právo na život, vylučuje trest smrti. Třetí článek opět výslovně zmiňuje nedotknutelnost a to lidské osoby. Článek 5 zásadně zakazuje otroctví a obchodování s lidmi, což Listina základních práv a svobod ČR takto konkrétně upraveno nemá¹¹⁵.

Listina základních práv Evropské unie byla Evropskou Radou, Komisí a parlamentem vyhlášena roku 2000. Potom, co vešla v platnost Lisabonská smlouva v roce 2009 a s ní i právě zmíněná Listina, stala se právně závaznou pro všechny smluvní státy. Měla by zaručovat právní jistoty v rámci celé evropské unie. Práva a svobody, co dříve byly obsaženy v různých zákonech Evropské unie

---

¹¹³ Report Amnesty o popravách 2012: navzdory dílčím problémům je svět bez trestu smrti zase o něco blíže: I přes některé kroky zpět pokračoval v roce 2012 globální trend odstranit trest smrti. AMNESTY INTERNATIONAL. www.amnesty.cz [online]. 2013 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/z778/report-amnesty-o-popravach-2012-navzdory-dilcim-problemum-je-svet-bez-trestu-smrti-zase-o-neco-bliz>

¹¹⁴Listina základních práv Evropské unie. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. www.mzv.cz [online]. 2011 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/pravo_evropske_unie/lisabonska_smlouva/listina_zakladnich_prav_evropske_unie.html

¹¹⁵ Listina základních práv Evropské unie. PŘÍSTUP K PRÁVU EVROPSKÉ UNIE. [www.eur-lex.europa.eu](http://eur-lex.europa.eu) [online]. 2000 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303CS.01000101.htm>

nebo úmluvách Rady Evropy byly tímto dokumentem shrnuty v jedno. Listina základních práv Evropské unie je sestavena z preambule a následných 54 článků, které jsou začleněny do sedmi kapitol. Postupně se jedna po druhé zabývají úpravou důstojnosti, svobody, rovnosti, solidarity, občanských práv, soudnictví a na závěr obecným ustanovením. Nedotknutelnost lidské osobnosti je zmíněna zcela v první části Listiny s názvem Důstojnost.

Výjimku k Listině základních práv Evropské unie a to v podobě Protokolu číslo 30 o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie má výslovně uvedená Velká Británie společně s Polskem. Následně se k této specializaci připojila i Česká republika. Tehdejších 27 členských států a Evropská rada se usnesli, že Protokol číslo 30 bude platit i pro Českou republiku. Nyní má Evropská unie členských států 28. A to díky přistoupení Chorvatska dne 1. července 2013.

Dalším významným dokumentem je Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Jak by se podle názvu mohlo zdát, nejedná se ryze o smlouvu pro členské státy Evropské unie. Je to mezinárodní dokument, který má základy jak ve všeobecném, tak v evropském lidském právu. Tato úmluva má největší význam mezi úmluvami svého druhu. Byla dohodnuta Radou Evropy a podepsána roku 1950 v Římě. Československo úmluvu ratifikovalo dne 18. března 1992 pod č. 209/1992 Sb. a stalo se tak prvním státem střední a východní Evropy, který se k této úmluvě připojil. Nyní je tudíž závazná i pro Českou republiku. Řadí se mezi první dokumenty, které sjednocují základní lidská práva a svobody smluvními státy. Úmluva chrání tyto lidská práva: povinnost respektovat lidská práva, právo na život, zákaz mučení, zákaz otroctví a nucených prací, právo na svobodu a osobní bezpečnost, právo na spravedlivé řízení, uložení trestu jen na základě zákona, právo na respektování soukromého a rodinného života, svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání, svoboda projevu, svoboda shromažďovací a sdružovací, právo uzavřít manželství, právo na účinný právní

prostředek nápravy, zákaz diskriminace. Dále se k ní pojí také několik dodatků, které doplňují výše uvedený výčet práv a svobod.¹¹⁶

Evropský soud pro lidská práva je významný institut, který zajišťuje, formou moci soudní, řádnou funkčnost a legálnost základních lidských práv a svobod. Založen byl právě díky uvedené Evropské úmluvě pro lidská práva a základní svobody a to roku 1959. Tento soud má sídlo ve Štrasburku. Složení soudců tohoto soudu se skládá ze smluvních států. Tedy za každý smluvní stát Evropské úmluvy jeden soudce. Což však není povinnost ale pouze právo každého smluvního státu. Jsou voleni na funkční období šest let a o jejich zvolení závisí na Parlamentním shromáždění Rady Evropy. Používaným, neboli úředním jazykem je zde anglický jazyk a francouzský jazyk.

K tomuto soudu mohou posílat stížnosti kvůli porušování svých práv, které jim Evropská úmluva zaručuje, jak fyzické osoby, tak smluvní státy, nevládní organizace nebo skupiny občanů. Stížnosti jsou přijaty, pokud splňují náležitá kritéria. Jedná se to, že přijetí stížnosti může bránit, pokud nebyly pro daný případ využity všechny vnitrostátní možné opravné prostředky, rozhodnutí vnitrostátního orgánu nesmí být starší déle než šest měsíců, ve stížnosti nesmí chybět uvedení konkrétního adresáta, nesmí jít o stížnost nepřipustnou a o tu, kterou již některý mezinárodní orgán projednával. To jsou všechno podmínky k tomu, aby mohl tříčlenný Výbor rozhodnout o řádné přijetí stížnosti k projednávání. Pokud stížnost projde, jde do rukou Senátu, který má sedm členů, popřípadě může jít i do Velkého senátu, kde je členů sedmnáct. Velký senát vynáší pouze definitivní rozhodnutí. Výbor ministrů Rady Evropy také může Evropský soud pro lidská práva používat jako institut pro správnou interpretaci a posuzování Evropské úmluvy.¹¹⁷

---

¹¹⁶ ČAPEK, Jan. Evropská úmluva o ochraně lidských práv: komentář. Praha: Linde, 2010, 887 s. Komentář s judikaturou. ISBN 978-807-2017-898

¹¹⁷ KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8

Závěr

Hlavní cíl mé diplomové práce bylo rozdělení nedotknutelnosti osoby do kategorií, podle vlastností konkrétních článků Listiny základních práv a svobod. Rozdělení jsem pojala do tří skupin, nedotknutelnost fyzická, soukromí a duševní. U každého článku zvlášť je popsáno jeho začlenění v Listině a možnosti jeho omezení, pokud nějaké byly. Každý z článků hlavy druhé oddílu prvního Listiny základních práv a svobod má své různé charakterové prvky, které zajišťují ochranu našeho nejen soukromého života a dle nich jsem je přiřadila pod příslušnou skupinu nedotknutelnosti. Konkrétní dělení je uvedeno v kapitolách dvě až čtyři. Předtím jsem v první části práce představila samotnou Listinu základních práv a svobod, jako ústavní zákon, její členění a také základní charakteristiku ústředního pojmu Nedotknutelnost osoby. Je to právo, které chrání nás, jako jedince, ale i obydlí, ve kterém žijeme před zásahy veřejné moci i třetích osob.

Poté jsem uvedla dva výrazné příklady k problému koncepce nedotknutelnosti v Listině. Vazba a Evropský zatýkácí rozkaz, které jsou podkapitoly páté části, kde je uvedeno, jak je možno je použít, kde a jak jsou v právních předpisech upraveny a jaká práva mají osoby, kterých se to osobně týká. Z této části vyplývá, že není jednoduché někomu bránit v jeho základních lidských právech, vše musí být důsledně podloženo právními předpisy, které stanoví konkrétní možnosti veřejné moci, jak do práv jedince smí či nesmí zasáhnout. Nelze nikoho nijak omezovat na jeho právech, pokud to není konkrétně stanoveno v příslušném právním předpisu. Také jsem pro názornou ukázkou popsala, co všechno je zapotřebí o vyžadované osobě znát, jelikož je to nezbytné k vyplnění formuláře pro úkon vyžádání osoby z členského státu, aby nedošlo k nějaké fatální chybě při vykonávání evropského zatýkácího rozkazu.

Šestou kapitolu jsem věnovala k porovnání tří příkladů odlišných evropských států. Velká Británie, Francouzská republika a Slovenská republika. Snažila jsem se popsat jejich ústavní systém v souvislosti na dané téma k porovnání s Českou republikou. K této kapitole jsem do příloh, jako zajímavost, vložila mapu Evropy s vyznačenými státy Schengenského prostoru. Ze tří uvedených zemí jsou nejvýraznější rozdíly patrné u Velké Británie. Je výjimečná

nejen svým státním zřízením, ale také řadou výjimek, které má v rámci Evropské unie a tím se liší od ostatních členských států.

Nakonec, v části sedmé, jsem vytyčila ty nejdůležitější nadstátní prameny nedotknutelnosti osoby. A to především mezinárodní smlouvy, jako je například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. Také zásadní dokument k Evropské unii, Listinu základních práv Evropské unie. U kapitol, které se zabývají lidskými právy ve světě, jsem si dovolila do příloh vložit pár map světa, kde je označeno, jak jsme na tom celosvětově s odsuzováním k trestu smrti, které státy ho mají stále povolen a které naopak. Také mapu světa s vyobrazeným rozdělením na státy světa svobodné, částečně svobodné a nesvobodné. Což poukazuje, po teoretickém výkladu jednotlivých dokumentů, na skutečnou situaci na Zemi.

Na základě uvedeného si myslím, že na světě je stále spousta zemí, pro které není pojem *nedotknutelnost osoby* žádnou samozřejmostí, ale naopak cenností, kterou si my, občané civilizovaných států již třeba ani neuvědomujeme.

Resumé

The main objective of my master's thesis was the division of the inviolability of the person into categories according to the characteristics of specific articles of the Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms. I divided them into three groups, physical integrity, privacy and intellectual. For each article separately described his inclusion in the Charter and its possible limitations, if any were. Each of the articles of Title II, the first section of the Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms has a different character elements, which protect not only our private lives and according to them, I assigned the appropriate group integrity. Specific cleavage is indicated in chapters two to four. Previously I was in the first part of the work presented itself Charter of Rights and Freedoms as constitutional law, its structure and basic characteristics of the central concept of inviolability of the person. It is a law that protects us, as individuals, but also homes in which we live from interference by public authorities and third parties.

Then I did two significant examples of the concept of the inviolability of the person in the Charter. Binding of a European arrest warrant, which are subsections of the fifth, where it is stated how it may be used, where and how they are regulated by any legislation and of the rights of persons affected by it personally. From this passage shows that it is not easy to defend someone in his fundamental human rights, everything must be consistently supported legislation that provides specific opportunities for public power, as the rights of the individual may or may not intervene. Can not anybody not limited to its rights if it is not specifically provided for in the relevant legislation. I also described the demonstration of what is needed by the person required to know, since it is necessary to fill out forms for persons act request from a Member State to avoid any fatal error while executing a European arrest warrant.

The sixth chapter is dedicated to a comparison of three examples of different European countries. The Great Britain, France and Slovakia. I tried to describe their constitutional system in relation to the topic of the comparison with the Czech Republic. This chapter in Annexes I, as a curiosity, put the map of Europe with marked Schengen countries. Of the three countries are the most

striking differences evident in the UK. It is exceptional not only for its state system, but also a number of exceptions, which is within the European Union and thus differs from other Member States.

Finally, in section seven, I described the most important sources of supranational inviolability of the person. Especially international treaties such as the International Covenant on Civil and Political Rights. Also essential document to the European Union Charter of Fundamental Rights of the European Union. In the chapters that deal with human rights in the world, I took the liberty to put a couple of maps of the world, where it is marked, how it is globally with condemnation of the death penalty, which states still allows it. Also, a world map with the distribution shown on the nations of the world free, partly free and not free. Which shows the theoretical interpretation of the various documents, the actual situation on Earth.

I think in the world is still a lot of countries that doesn't know there is concept of inviolability of the person on the other hand, there are civilized countries for which is the standard.

Literatura a použité zdroje

Literatura:

ADAMUS, Vladimír. *Mezinárodní dokumenty o lidských právech: anglicky a česky*. Praha: Linde Praha - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2000, 495 s. ISBN 80-720-1221-5.

BEST, Cornelia C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 1996, 177 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-857-6556-X.

BLAHOŽ, Josef, Vladimír BALAŠ a Karel KLÍMA. *Srovnávací ústavní právo*. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2003, 479 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-863-9589-8.

ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv: komentář*. Praha: Linde, 2010, 887 s. Komentář s judikaturou. ISBN 978-807-2017-898.

DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. 2. vyd., (aktualiz. a rozš.). Praha: ASPI, 2008, 215 s. Judikatura (ASPI), sv. 50. ISBN 978-807-3573-133.

FLEGL, Vladimír. *Ústavní a mezinárodní ochrana lidských práv*. vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997, xliv, 292 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-717-9125-3.

HOLLÄNDER, Pavel. *Filosofie práva: komentář*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 421 s. Komentář s judikaturou. ISBN 978-807-3803-667.

JEHLIČKA, Oldřich, Jiri SVETKA a Marta ŠKÁROVÁ. *Občanský zákoník: komentář*. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, xxiv, 1416 p. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-1798-811.

KLÍMA, Karel a kol., *Encyklopedie ústavního práva*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007, xxii, 751 p. ISBN 80-735-7295-8.

KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 1019 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9844-X.

KLÍMA, Karel a kol., *Praktikum českého ústavního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 583 s. ISBN 80-868-9815-6.

KLÍMA, Karel, a kol., *Státověda*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 431 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3802-967.

KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 759 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-738-0000-4.

KLOKOČKA, Vladimír a Eliška WAGNEROVÁ. *Ústavy států Evropské unie: ústavní texty Belgie, Dánska, Finska, Francie, Irsko, Itálie, Lucemburska, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie*. 1. vyd. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-720-1056-5

KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavy států Evropské unie*. Překlad Vladimír Klokočka. Praha: Linde, 2005, 335 s. ISBN 80-720-1556-7.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xvi, 247 s. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0177-5.

KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří a PAVLÍK, Pavel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva: komentář*. 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, 435 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-720-1484-6.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda: komentář*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001, 551 s. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 80-720-1273-8.

REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Vyd. 1. Praha: Orac, 2002. ISBN 80-861-9957-6.

Ústavní systém České republiky a Polské republiky po přistoupení k Evropské unii: II. česko-polský právnícký seminář : Praha, 23.-24. září 2010. Editor Věra Jirásková, Zbigniew Witkowski. Praha: Leges, 2011, 272 s. Teoretik. ISBN 978-80-87212-69-1

WAGNEROVÁ, Eliška a kol., *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506

WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 247 s. ISBN 80-868-6175-9

Prameny:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské službě a justiční strážní ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 285/2002 Sb., transplantační zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura:

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 2976/2000, ze dne 27. června 2001

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. I.ÚS 645/99, ze dne 21. 6. 2000

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II.ÚS 35/01, ze dne 19. 11. 2002

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. I.ÚS 752/02, ze dne 15. 4. 2003

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl.ÚS 4/02, ze dne 30. 10. 2002

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II.ÚS 171/12 ze dne 15. 5. 2012

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 6/02, ze dne 29. 11. 2002

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV.ÚS 606/03, ze dne 19. 4. 2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 32 Odo 662/2001, ze dne 28. 1. 2004

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. III.ÚS 248/04, ze dne 16. 12. 2004

Ostatní zdroje:

Listina základních práv Evropské unie. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. W

www.mzv.cz [online]. 2011 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/pravo_evropske_unie/lisabonska_smlouva/listina_zakladnich_prav_evropske_unie.html

Listina základních práv Evropské unie. PŘÍSTUP K PRÁVU EVROPSKÉ UNIE. *Www.eur-lex.europa.eu* [online]. 2000 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303CS.01000101.htm>

Lidská práva: Nástroje na ochranu lidských práv - Další úmluvy. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN. *Www.osn.cz* [online]. 2005 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=6&subkap=31>

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN. *Www.osn.cz* [online]. New York, 1966 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

Práva dětí: O Úmluvě o právech dítěte. ČESKÝ VÝBOR PRO UNICEF. *Www.unicef.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.unicef.cz/co-delame/kde-pusobime>

Report Amnesty o popravách 2012: navzdory dílčím problémům je svět bez trestu smrti zase o něco blíž: I přes některé kroky zpět pokračoval v roce 2012 globální trend odstranit trest smrti. AMNESTY INTERNATIONAL. www.amnesty.cz [online]. 2013 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/z778/report-amnesty-o-popravach-2012-navzdory-dilcim-problemum-je-svet-bez-trestu-smrti-zase-o-neco-bliz>

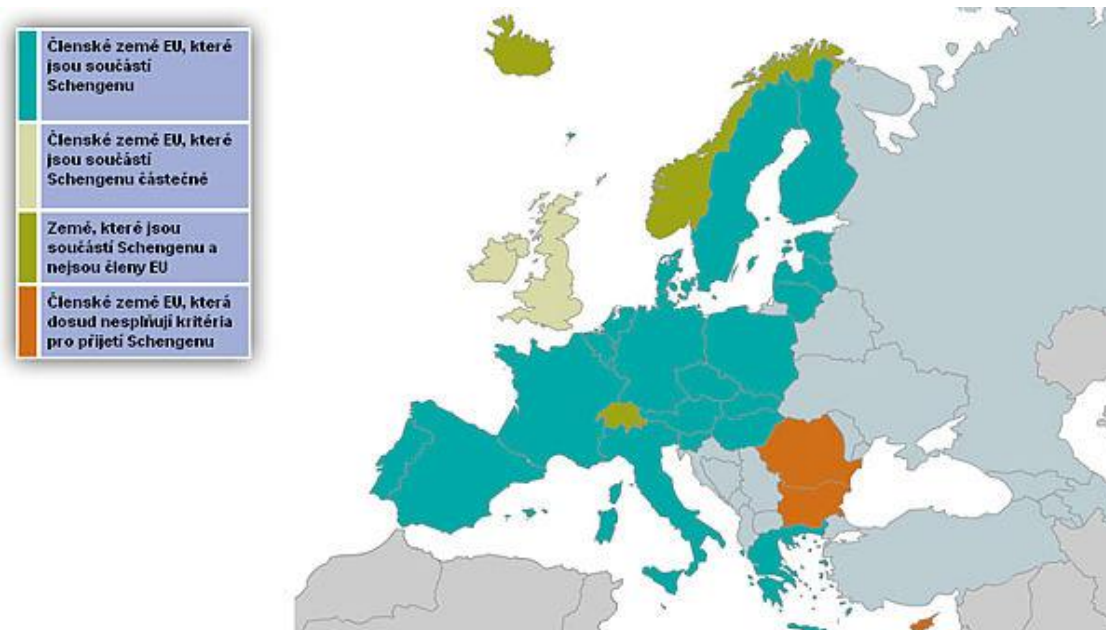
TOMANOVÁ, Kristýna. *Výjimky z Listiny základních práv Evropské unie*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita, fakulta sociálních studií. Vedoucí práce JUDr. Mgr. Ivo Pospíšil, Ph.D.

Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání: Plnění mezinárodních úmluv. VLÁDA ČR. [Www.vlada.cz](http://www.vlada.cz) [online]. 2006 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-proti-muceni-a-jinemu-krutemu--nelidskemu-ci-ponizujicimu-zachazeni-nebo-trestani-17700/>

Codexis Academia, právní informační systém

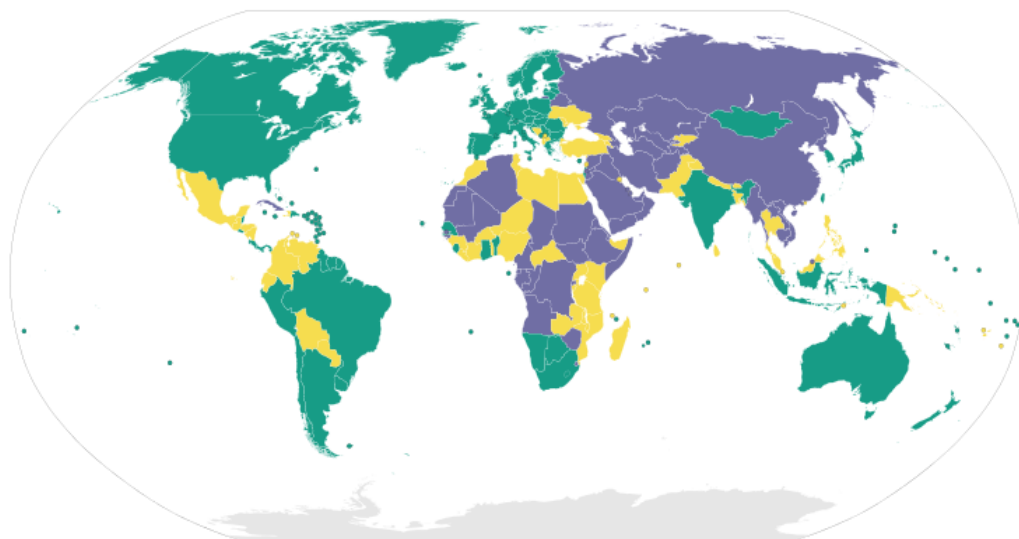
Přílohy

Příloha I

Zdroj: Schengenský prostor [online]. Mapa aktuálního stavu. Aktualizováno 2013. [cit. 10. 11. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>

Příloha II.

■ svobodné ■ částečně svobodné ■ nesvobodné

Zdroj: Map of freedom [online]. Mapa aktuálního stavu. Aktualizováno 2013. [cit. 10. 11. 2013].
Dostupné z: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:2013_Freedom_House_world_map.svg

Příloha III.

- trest smrti zrušen pro všechny delikty
- trest smrti zrušen v praxi
- trest smrti zrušen pro zločiny nespáchané za speciálních okolností (válečný stav)
- trest smrti uplatňován za některé trestné činy

Zdroj: Lidská práva [online]. Mapa trestu smrti ve světě. Aktualizováno 2013 [cit. 10. 11. 2013].
Dostupné z: <http://www.lidskaprava.cz/student/trest-smrti/interaktivni-mapy/mapa-trestu-smrti-ve-svete>